Leto IV., štev. 274 V Ljubljani, četrtek dne 22. novembra 1923 Poštnina pavšalirana. Cena 1·50 Din

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane mesečno 12·50 Din
za inozemstvo 25·— „
neobvezno
Oglasi po tarifu.
Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/I.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo:
Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36.
Podružnice:
Maribor, Barvarska ul. 1. Tel. št. 22.
Celje, Aleksandrova c.
Račun pri poštn. čekov. zavodu štev. 11.842.

Ljubljana, 21. novembra.

Morilec bivšega bolgarskega ministra Daskalova se nahaja zopet v preiskovalnem zaporu in proces proti njemu bo obnovljen. Pokazalo se je namreč, da se morilec ne piše Nikolov, temveč Čičenkov in da ni bolgarski, temveč da je jugoslovenski državljan. Samo dejstvo, da je morilec znal prikriti svoje pravo ime, gotovo ne bi moglo biti vzrok za revizijo procesa. Morilčeva identiteta se z izmišljenim imenom ni spremenila. Toda porota se je nahajala, ko je sklepala o svojem govoreku, očividno v bistveni zmoti. Morilec je vso težino svoje obrambe polagal na to, da mu ni preostajalo drugega, nego izvršiti atentat, ki ga baje ni sklenil iz lastne inicijative, temveč mu je bil naložen od makedonskega komiteja, in sicer pod pretnjo smrti. Na porotni klopi je poleg pet moških sedelo 7 žen, predsednica porote je bila ženska. Sodišče je sicer odklonilo od zagovornika zahtevano vprašanje, ali je obtoženi ravnal pod neodoljivo silo, toda predstavljamo si lahko, kako je na rahločutno žensko srce delovalo, ko je 22letni slabotni mladenič obupno izjavil: Moral sem ga ubiti, ker bi sicer sam zapadel smrti! In česar sodišče ni hotelo, to so storile porotnice: same so si postavile vprašanje neodoljive sile in odgovorile so nanj s tem, da so zanikale morilčevo krivdo.

Toda bile so grdo varane. Morilec je doma iz Štipa, je jugoslovenski državljan in ako bi bil hotel, bi mogel mirno živeti v svoji domovini. Nobena komitaška zarota ga ni mogla proti njegovi volji prisiliti, da postane ubijalec, in bugaraških grofenj s smrtjo se je mogel ubraniti s — povratkom domov bolj sigurno, nego z revolverjem na praških ulicah. Sedaj je njegova usoda pač zapečatena.

Oprostitev morilca Nikolova - Čičenka se je na žalost razvila v velepolitično afero internacijonalnega značaja. Ugled češkoslovaške republike je bil prizadet. Bratska država je upravičeno ponosna, da je zatočišče politične svobode. Tem občutljivejša je za prekoračenje granic politične svobode. Da se more na njenih tleh nekaznovano izvršiti umor, četudi političen umor, to lahko postane izvor nedogledne škode za avtoriteti in ugledu med kulturnimi narodi.

V konkretnem slučaju pa je afera še dalekosežnejšega pomena. Z Daskalovom je bil ubit predstavnik one bolgarske politike, ki gradi svoje načrte z vidika pravilno razumevane slovanske misli ter stremi resno za izravnavo pogubnega bratomornega sovraštva med Bolgari in najbližjimi rojaki, Jugosloveni. Tako je revolverski strel morilca pogodil tudi nacijonalne interese naše domovine in je bil prav gotovo tudi atentat na idejo bolgarsko-jugoslovenskega sporazuma, krvava demonstracija proti Jugoslaviji. V odnošajih med našim in bolgarskim narodom je srbski del našega naroda silno občutljiv in če smo mi Slovenci in Hrvati sprejeli praško oprostilno razsodbo z obžalovanjem, moramo razumeti, da je v Beogradu in v Šumadiji iz tega nastalo ogromno razburjenje. V zadnjem času opažamo, da so pridno na poslu gotovi elementi, ki skušajo vsako priliko zlorabiti, da kvarijo prisrčnost odnošajev med jugoslovenskim in češkoslovaškim narodom. Praška afera jim je bila nov dobrodošel povod. In kdor vé, kako delikatna so taka vprašanja, se ne bo čudil, da je oprostitev Daskalovega morilca vrgla neprijetno senco na razmerje, ki ga moramo i mi i Čehoslovaki tem skrbneje negovati, čim težje so včasih prilike zlasti v naših medsebojnih ekonomskih odnošajih. Zatrjuje se, da je tudi v ČSR gruna ljudi, ki imajo svoje veselje, ako morejo kvariti odnošaje z Jugoslavijo, ne morda toliko iz razloga svojega »bugarofilstva«, kakor iz notranjepolitičnih motivov, ker se jim sijajni uspehi Beneševe mole in iskrene politike ne dopadejo. Tudi slučaj Javorine se je svoj čas izrastel v veliko afero, ker nekaterim ni bilo po godu Beneševo delo za trajni bratski sporazum s Poljsko. Mi tem lažje opustimo podrobnejšo razpravo o teh poslovih, ker predobro vemo, kako globoko je v najširših masah češkoslovaškega naroda ukoreninjeno prisrčno prijateljstvo napram jugoslovenskemu narodu in občutek nerazdružljive skupnosti med ČSR in SHS. Glasovi češkega časopisja so to tudi pri tej priliki dokazali. Vemo na tudi, da je naš narod kot trdna celota nedostopen vsaki intrigi, ki naj bi nas tudi le srčno, da o politični nujnosti ne govorimo, oddaljil od češkoslovaškega naroda.

Zato smemo biti iskreno veseli, da je z omogočenjem obnovitve praškega procesa izpodbit temelj vsem nepravilnim komentarjem. Nedolgo temu so bili pri nas zastopniki gospodarskih krogov iz ČSR. Morda se niso vrnili povsem zadovoljni. Ni dvoma, da se zlasti v gospodarskih odnošajih še ni posrečilo doseči med obema narodoma one intimnosti, ki je koncem koncev najkrepkejša opora za vse argumente politike in srca. Krivda je gotovo tudi pri nas. Res pa je, da so sredstva, ki se uporabljajo od bratske strani, včasih morda preveč teoretična in da si i mi in naši bratje damo valiti kamenje na pot, ki drži od srca k srcu, ne da bi bili dovolj vneto in vztrajno pri delu za odstranjevanje ovir.

Politične kombinacije

PRAZNIK V BEOGRADU. — PAŠIĆEVA BOLEZEN SE JE OBNOVILA. — DECEMBER KRITIČEN MESEC. — JUGOSLAVIJA MED ANGLIJO IN FRANCIJO.

Beograd, 21. novembra, s. Že dalj časa se širijo vesti o rekonstrukciji Pašićevega kabineta, posebno sedaj, ko je Pašić bolan. Sredi decembra poteče leto dni sedanje vlade, torej rok, ki daje ministrom pravo na penzijo. V radikalnem klubu neprestano trajajo spori, ki so vedno bolj načelnega značaja. Opozicija je trdno prepričana, da se bliža konec režima. Med člani vlade samimi, posebno med nekaterimi starejšimi ministri, n. pr. pri Vujičiću, Trifkoviću in Trifunoviću vlada nezadovoljstvo radi mlajših ministrov, o katerih menijo, da bi jih bilo treba zamenjati.

Na drugi strani zahteva po mnenju mnogih političnih krogov kritična notranja in zunanja situacija izpremembo v resortu ministrstva za zunanje stvari. Smatra se, da bo že v kratkem času treba preorijentirati našo zunanjo politiko in odločiti v vprašanju, ali naj ostanemo pri današnji zvezi z Francijo, ali naj se nagnemo k Angliji, ki na vsak način želi oslabiti vpliv Francije ne samo na Balkanu, temveč na celi Evropi. Borba za prestiž, ki se že dalj čas vodi med Francijo in Anglijo, je tolika, da bo po volitvah v Angliji postavljena naša država pred eno od najtežjih nalog. Francija teži po razdelitvi Nemčije in ustanovitvi samostojnih nemških državic, dočim se Anglija temu protivi. V gotovih krogih obstoja jaka struja za zapustitev Francije in za približanje naše zunanje politike Angliji. V vprašanju portfelja ministra za zunanje stvari vladajo v vladi velika nasprotstva. Sedanji prometni minister dr. Janković je že davno pretendent za ta portfelj ter je večji del ministrov v zadnjih dneh na njegovi strani, dočim smatra manjše število ministrov, da radikalni klub za sedaj nima pripravnejše osebe od dr. Ninčića.

Radi težkoč v zunanji in notranji politiki se začenja govoriti v parlamentarnih krogih tudi o potrebi koncentracije narodnih sil, ker radikali v usodnem momentu ne bodo mogli prevzeti vse odgovornosti. O tej koncentraciji in o koaliciji radikalov z demokrati kot drugo najmočnejšo parlamentarno grupo, pa je težko govoriti, ker obstoji med njimi tolik jez, da se ne morejo sestati. Vsekakor se za december splošno pričakujejo znatne izpremembe.

Beograd, 21. novembra, p. Ministrski predsednik Pašić je znova zbolel ter je zopet moral v posteljo. Minister pravde dr. Ninko Perić je lahko obolel.

PRAZNIŠKI POČITEK.

Beograd, 21. novembra, p. Danes radi praznika sv. Mihajla ni zboroval finančni odbor, niti ministrski svet. Borza je bila zaprta.

Italija se odreka Franciji

KOMENTARJI OBISKA ŠPANSKEGA KRALJA V RIMU.

Rim, 21. novembra. s. V italijanskih političnih krogih so o priliki poseta španskega kralja zelo zadovoljni z razvojem dogodkov. V Italiji je dobro znano slabo razpoloženje, ki ga je v Franciji povzročil govor Mussolinija v senatu, poudarja se pa potreba, da mora Italija iti svoja lastna pota, ki so danes bolj kot kdaj različna od političnega programa Francije. Izključitev Italije od tangerske konference je odstranila vsak dvom. Splošno se obtožuje Francija, da je ona dosegla izključitev Italije od te konference, ki je za Italijo izredne važnosti. Italija se ne more in ne sme spuščati v pustolovščino Francije, ki hoče uničiti Nemčijo. Zbližanju z Anglijo, ki sloni v prvi vrsti na gospodarskih vzrokih, se pridružuje sedaj še zbližanje s Španijo, ki je zopet predigra za bodoči politični in vojaški dogovor dveh velesil v Sredozemskem morju.

ITALIJANSKO-ŠPANSKA POGODBA.

Rim, 21. novembra, j. Španski ministrski predsednik Primo de Rivera je izjavil novinarjem, da Italija in Španija ne nameravata skleniti nikake tajne pogodbe, temveč da bosta le varovali svoje interese v Sredozemskem morju. Način, kako se bo to izvršilo, ne bo tangiral ne francoskih, ne angleških interesov.

Proračunske razprave

Beograd, 21. novembra. r. Finančni minister je poslal finančnemu odboru pismo, v katerem pristaja, da se v predloženi proračun za leto 1923.—24. sprejmejo nastopni amandmani: 1.) Na zahtevo ministra za javne zgradbe se sprejme nova postavka 3 milijonov Din za dovršitev zgradbe novega gledališča v Skoplju. 2.) V proračunu ministrstva za zunanje stvari se sprejme vsota 9 milijonov Din s tem, da se polovica te vsote računa v francoskih frankih po členu 22. zakona o državnem računovodstvu. Nadzorstvo o porabi tega kredita bo vršil odbor treh poslancev, katere bosta določila ministrski predsednik in predsednik narodne skupščine. 3.) Da se predloženi proračun narodne skupščine poveča za 4.255.000 Din zaradi povečanja poslanskih dnevnic in materialnih izdatkov, vsled česar bo proračun narodne skupščine znašal 33,400.000 Din. 4.) Na zahtevo ministra prosvete se sprejme v proračun vsota 500 tisoč Din za zgradbo gimnazije v Surdulici ter 1 milijon Din za opravo in knjige v biblioteki beograjskega vseučilišča.

Ministrstvo prosvete.

Beograd, 21 novembra. r. Na današnji seji druge sekcije finančnega odbora je bila končana debata o proračunu prosvetnega ministrstva. Odobrene so tudi postavke za vse uradnike ministrstva prosvete razen uradnikov oddelkov pri pokrajinskih upravah v Zagrebu, Sarajevu in Ljubljani. Kar se tiče uradniških plač, so se računale po starem številu uradnikov ter so se izvedle le neznatne redukcije. Povišali so se krediti siromašnim občinam v Dalmaciji za grad njo ljudskih šol. Ministru prosvete se je odobril fond 100 tisoč Din za vzdrževanje zvez z inozemstvom. Seja se bo nadaljevala jutri dopoldne ter se bo na njej definitivno odobril proračun ministrstva prosvete.

Francosko posojilo Jugoslaviji

Beograd, 21. novembra. r. Agence Havas poroča iz Pariza, da je bil včeraj predložen plenumu senata zakonski predlog o pooblastilu, da se naši kraljevini da predujem 300 milijonov frankov.

ITALIJANI DEMANTIRAJO.

Beograd, 21. novembra. p. Odeljenje za štampo objavlja komunike: Poslaništvo kraljevine Italije je pooblastilo odeljenje za štampo, da demantira vesti, katere so prinesli nekateri listi o sklepanju zveze med Italijo, Albanijo, Bolgarsko in Turčijo. Današnja »Pravda« izjavlja, da bo v nekaj dneh objavila nove dokumente, ki bodo potrdili njene prejšnje vesti, da se zares snuje nova balkanska zveza pod protektoratom Italije.

ITALIJANI PROTESTIRAJO.

Beograd, 21. novembra. p. Nocoj je odpravnik italijanskega poslaništva Summonte posetil ministra za zunanje stvari dr. Ninčića in protestiral proti temu, da se italijanskim podanikom v Dalmaciji zapirajo obrati in jim odvzemajo pravice, dasi so jim dovoljene po santamargheritski konvenciji.

POVRATEK NAŠIH PARLAMENTARCEV IZ POLJSKE

Beograd, 21. novembra. r. Nocoj so se vrnili iz Varšave naši parlamentarci, žurnalisti in univerzitetni profesorji. Vtis naših parlamentarcev je zelo povoljen, dasi sprejem ni bil tako svečan, kakor lani v Pragi.

Zavezniški noti Nemčiji

ODGOVORNOST ZA POVRATEK KRONPRINCA. — OBNOVITEV VOJAŠKE KONTROLE.

Pariz, 21. novembra. j. Poslaniška konferenca se je sestala danes ob 5.45 popoldne. Ob treh popoldne se je novinarjem še izjavilo, da angleški poslanik še ni dobil nobenih navodil. Kmalu nato je javila agentura Fournier iz Londona, da so ta navodila že odposlana. Londonska vlada je dala angleškemu poslaniku v gotovi meri proste roke. Pričakuje se, da sedaj ne bo več nobenih težkoč za enotni sklep. Zlasti vlada sporazum glede taktike z ozirom na povratek bivšega nemškega kronprinca. Tudi rešitev vprašanja vojaške kontrole se mora pričakovati vsak čas.

Ob 6.50 popoldne je bila seja poslaniške konference že končana. **Posvetovanja so dosegla popoln sporazum. Noti glede Hohenzollernccv in vojaške kontrole se bosta še danes odposlali Nemčiji.** V krogih poslaniške konference vlada vsled poteka seje veliko zadovoljstvo.

VSEBINA NOT.

Pariz, 21. novembra. j. Nocoj ob pol 9. je poslaniška konferenca izročila nemškemu opravniku poslov v Parizu dve noti, ki sta podpisani po Poincaréju kot predsedniku konference. Prva nota se bavi z vprašanjem bivšega nemškega kronprinca ter izjavlja:

»Nemška vlada je 9. novembra sporočila poslaniški konferenci, da je dala svojemu zastopniku v Holandiji pooblastilo, naj izstavi bivšemu nemškemu kronprincu potni list za povratek v Nemčijo. Zavezniške vlade so vzele to sporočilo na znanje, kakor tudi dne 18. novembra izročeno pismo nemške vlade, ki poudarja, da je odpoved bivšega kronprinca na pravice do pruske in do nemške krone končnoveljavna, ter vsebuje formalno obvezo nemške vlade, da ne bo dovolila povratka bivšega cesarja. Obenem pa ugotavljajo zavezniške vlade, da je nemška vlada, ki je označila svoj čas obnovitev vojaške kontrole vsled notranjega položaja in notranjih nemirov za neoportuno, sedaj dovolila, da se kronprinc vrnil v Nemčijo, čeprav bi mogel ta povratek povzročiti resne nemire. Zavezniki prepuščajo zato vso odgovornost nemški vladi, obenem pa opozarjajo na možnosti, ki bi mogle nastati iz navzočnosti kronprinca v Nemčiji za mir Evrope in za mir z zavezniki.

V noti glede vojaške kontrolne komisije vzamejo zavezniki na znanje, da nemška vlada priznava obveznosti, ki izhajajo tozadevno iz versajske mirovne pogodbe, da pa tudi, da bi navzočnost francoskih in belgijskih častnikov bila nevarna za javni red v Nemčiji in bi poostrila sedanjo napetost. Tega argumenta zavezniki ne morejo priznati, temu nasproti pa opozarjajo, da je bilo delovanje kontrolnih komisij že več mesecev prekinjeno in da se podaljšanje tega položaja nikakor ne more trpeti. Te komisije so doslej vedno znale nastopati na način, da nemške oblasti nikakor niso bile oškodovane. Zato je dolžnost nemške vlade olajšati delo teh komisij. *Međuzavezniške kontrolne komisije in tudi nadzorovalna komisija za zrakoplovstvo so zaradi tega dobile nalog, da lahko njihovi komandanti sami odločijo, kakšne operacije so sedaj najbolj potrebne.* Ako bi se delovanje komisij poskušalo preprečiti z obstrukcijo nemške vlade ali nemških državljanov, si pridržujejo zavezniki vse odredbe, ki se jim bodo zdele potrebne.

SEPARATISTI V FRANKFURTU.

Frankfurt, 21. novembra. l. Separatisti so okupirali mesto.

IZGREDI V BERLINU.

Berlin, 21. novembra. l. V Berlinu se vršijo velike demonstracije. Množice plenijo trgovine. V Danzingerstrasse je prišlo do krvavih bojev. Več demonstrantov je ubitih.

Praški parlament

Protest proti oprostitvi Nikolov-Čičenkova.

Praga, 21. novembra, j. Parlament je danes pričel generalno debato o proračunu. Glavni poročevalec prof. Srbinko je poudarjal, da znaša primanjkljaj 630 milijonov in da mora vlada skrbeti, da ta deficit ne postane kroničen. V imenu Nemcev je govoril posl. Patzel, ki se je pritoževal, da so bili nemški častniki penzionirani in da so jim odvzeli čine, čeprav so pri mobilizaciji storili svojo dolžnost. Poslanec Dubicki je **zelo ostro govoril proti oprostilni razsodbi v razpravi proti morilcu Daskalova ter pozval zunanjega ministra, naj v svojstvu kot član Zveze narodov odločno nastopi proti Bolgariji.**

IDENTITETA DASKALOVEGA MORILCA.

Beograd, 21. novembra. p. Danes je češkoslovaški poslanik Seba posetil pomočnika ministra za zunanje stvari Lazarevića ter mu predložil fotografijo Čičenka, ubijalca Daskalova. Njegov oče je iz Štipa pozvan v Beograd, da se po fotografiji izjavi o identiteti svojega sina.

Madžari in Habsburžani

Sofistične izjave grofa Bethlena.

Budimpešta, 21. novembra. s. Poslanec Szakacs (opozicija) je v narodni skupščini interpeliral vlado glede legitimistične propagande povodom rojstnega dne princa Otona. Ministrski predsednik grof Bethlen je odgovoril, da ni v interesu države načeti vprašanja kralja. Stremeti je treba za tem, da se ublažijo nasprotstva v tem vprašanju ter izločijo iz diskusije. Poudaril pa je, da nasprotuje zakonom države, ako se nadvojvoda Oton označuje kot madžarski kralj. Ako pa se vrši služba božja za zdravje princa Otona, se to ne more kvalificirati kot propaganda. Pač pa bo ministrski predsednik opozoril državno pravdništvo na gotove izraze v časopisju, ki po državnem pravu niso dopustni in bo postopal proti vsem osebam, ki ne spoštujejo obstoječih zakonov. Odgovor ministrskega predsednika je vsa zbornica, izvzemši levico, sprejela z odobravanjem.

ŽELEZNIČARSKA STAVKA NA TURŠKEM.

Beograd, 21. novembra. r. Iz Carigrada poročajo, da je v vsej Turčiji izbruhnila stavka železničarjev. (Orijentekspres do 2. ure ponoči še ni prišel v Ljubljano. Op. ur.)

Avstrijska politika

Ekspoze kancelarja Seipla.

Dunaj, 21. novembra. s. Na današnji seji narodnega sveta, je državni kancelar dr. Seipel razvil program svoje vlade, ki pomenja nadaljevanje sanacijske akcije.

Glede zunanje politike je poudarjal dr. Seipel, da mora vlada v skrbi za ohranitev Avstrije, ki je potrebna za evropski mir, na vse strani voditi lojalno in docela mirovno politiko. Avstrija je dokazala, da njene politike ne vodijo samo čustva, temveč hladen razum.

Glede državnega proračuna za l. 1924 je državni kancelar opozarjal na to, da se bo primanjkljaj zmanjšal proti lani za 68 odst., to je na 147 milijard. Tukaj pa seveda niso všteti večji izdatki, ki jih bodo zahtevali predstoječa reforma uradniških plač in še nekateri drugi zakonski predlogi, za katere pa se bo našlo kritje izven predloženega proračuna.

Seiplove izjave glede zunanje politike so tudi socialni demokratje sprejeli z odobravanjem. Glede notranje politike pa so socialnodemokratski govorniki napovedali najstrožjo opozicijo. Meščanske stranke so po svojih govornikih docela stopile na stran kancelarja ter poudarjale potrebo, da se nadaljuje sanacijska akcija.

PRVI VLAK NA BRAJDICI.

Sušak, 21. novembra. l. Včeraj so prispeli na Brajdico prvi osebni vlaki. Danes se je z Brajdice pričel promet z Dalmacijo.

Inozemske borze

21. novembra:

CURIH: New-York 576, London 24.07, Pariz 30.80, Milan 24.75, Praga 16.70, Budimpešta 0.0302, Bukarešta 2.80, Beograd 6.40, Sofija 4.75, Dunaj 0.00815.

TRST: Beograd 26.175 do 26.35, Pariz 125.15 do 125.65, London 100.60 do 100.90, New-York 23.15 do 23.25, Curih 403 do 406, Praga 67.25 do 67.60, Dunaj 0.0325 do 0.0332, dinarji 26.05 do 26.30, dolarji 23.10 do 23.20, carinski franki (20) 88.50 do 89.

DUNAJ: Beograd 794 do 798, Budimpešta 3.67 do 3.77, Bukarešta 340 do 351, London 306.700 do 307.700, Milan 3069 do 3081, New-York 70.935 do 71.185, Pariz 3817 do 3838, Praga 2057 do 2067, Sofija 590 do 594, Varšava 2.80 do 2.70, Curih 12.325 do 12.375, dolarji 70.500 do 70.960, lire 3037 do 3055, dinarji 787 do 793.

PRAGA: Beograd 39, Dunaj 4.63, Rim 149.25, London 151.25, New-York 34.60.

LONDON: Beograd 385, New-York 437, Pariz 79.80, Berlin 28 bilijonov, Milan 100.25, Dunaj 305.000

Proračunska seja celjskega občinskega sveta

Celje, 21. novembra.

Občinski svet je razpravljal danes o proračunu za leto 1924. in elektrifikaciji Celja in okolice. Predsednik finančnega odseka dr. Božič je poudarjal uvodoma, da je to zadnji proračun, ki ga obravnava sedanji občinski svet v svoji funkcijski dobi. Celjskega občinskega sveta ni treba biti sram svojega dela, ki lahko služi kot vzor vsem ostalim avtonomnim občinskim korporacijam, ki so po večini šele sedaj prišle do pravega gospodarskega delovanja. Občinski odborniki celjskega mesta so pokazali doslej, da želijo svojemu mestu procvit in razmah, zato jim bo gotovo težko črtati marsikatere postavke za nove projekte in naprave radi prevelikega deficita. Nato je prešel k posameznim točkam proračuna, ki obsega v glavnem sledeče postavke:

POTREBŠČINE.

Skupne potrebščine znašajo 3,471.118 dinarjev, in sicer: Obča uprava 932.915 dinarjev, ulice, trgi, kanali in mostovi 972.053, mestna oskrbnina 271.309, oskrbovanje revežev 120.000, zdravstvo 45.560, dobrodelstvo in prosveta 92.000, šolstvo 556.784, občinske obveznosti 392.824, kreditni promet 72.016, tržna uprava (režija) 11.250, hiše in posestva 190.750, gozdno gospodarstvo 48.680, izvoz greznic 15.900, parno kopališče (najem) 45.790, mestno gledališče 26.492, prebitek mestne tehtnice 1.590, ribarska pravica 5000, kopališče ob Savinji 4992, mestno pokopališče 285 dinarjev.

IZREDNO POKRITJE.

Preliminirane davščine: 120 odst. občinska doklada na državno najmarino 115 tisoč 80 Din, 160 odst. doklada na zemljarino 1880 Din, 250 odst. doklada na splošno pridobnino 215.500 Din, 250 odst. doklada na posebno pridobnino 164.000 Din, 250 odst. doklada na državno rentnino 3000 Din, 10 odst. najemninskega vinarja 73.600 Din, 4 odst. kanalska pristojbina 29.440 Din, pasji davek (znamka po 100 dinarjev) 10.000 Din, razne občinske takse 16.000 Din, približno 100 odst. povišane takse na vozila 33.800 Din, 30 odst. občinska taksa na prenočišča v hotelih 65.000 dinarjev, iz davka na noční obisk kavarn 70.000 Din, veseličnl davek 15.000 Din, prirastek na vrednosti nepremičnin 5000 dinarjev, donos tržne uprave (100 odst. povišano) 70.000 Din, užitnina na vino in vinski mošt (pri litru 1.25 Din) 500.000 dinarjev, na pivo (liter 0.75 Din) 800.000 dinarjev, na žganje (liter 5 Din) 85.000 dinarjev, na meso 40.000 Din, iz tovornih pristojbin 1,900.000 Din.

Vsa mestna podjetja, razen plinarne, ki ima primanjkljaja 70.000 Din, so aktivna. Vodarina se zviša za 25 odst., in sicer na liter 3.75 para, za okolico 5 para. Pavšal za vodo se poviša za vse za 100 odst. Klavnici se poviša najemnina za hladilne celice in cene za led za 100 odst., klavniške pristojbine pa za 25 odst. Glede zboljšanja rentabilitete mestnih podjetij se bo razpravljalo na posebni seji in obstoja načrt za ustanovitev upravniškega sveta, v katerem bi bili razen članov mestnega odbora tudi razni strokovnjaki.

V podrobnem poročilu predlaga finančni referent, da se posebni stanovanjski urad opusti ter prenesejo njegove agende na mestni magistrat. Večja vsota je namenjena za zgradbo novih cest in kanalov v onem delu mesta, kjer se še sedaj gradijo nova poslopja. Razsvetljava javnih mestnih prostorov naj se znatno pomnoži. Za občinske reveže se dovoli večja vsota kot do sedaj. Za napravo novega lapidarija se dovoli 32.000 Din. Vzdrževanje šolskih poslopij sicer precej obremenjuje mestne finance, je pa to najbolje naloženi kapital, ako imajo otroci dobro opremljene in higijenične šolske prostore. Večina popravil na mestnih hišah, ki so v veliko breme mestni občini, je sedaj dovršenih. Svoječasni sklep, da se nepotrebne hiše prodajo, naj ostane tudi še nadalje v veljavi. Dovoli naj se kredit za novi cvetličnjak. Gozdno gospodarstvo je za enkrat pasivno, ker je nadaljna sečnja do leta 1925. ustavljena in ker se morajo goline že sedaj pogozditi. V nekaterih predlogih in natančnejših pojasnilih o posameznih postavkah predlaga poročevalec finančnega odseka dr. Božič, da se predloženi proračun za leto 1924. v celoti sprejme ter predloži pravočasno pokrajinski upravi v odobrenje. Po izčrpnem poročilu se otvori debata, ki se ob 9. zvečer še nadaljuje.

Ali je sedaj sodraški župan ožigosan?

Proces Lovrenčič-Fajdiga pred novomeškim senatom.

Novo mesto, 21. novembra.

Pred tukajšnjim okrožnim sodiščem se je danes vršila vzklicna razprava v zadevi znanega klerikalnega župana A. Lovrenčiča iz Sodražice proti sodraškemu trgovcu in posestniku g. Francetu Fajdigi.

Zadeva je javnosti že nekoliko znana ter jo na naslednjem na kratko ponovimo. Županu Lovrenčiču se je med vojno nabralo toliko masla na glavi, da so ga pod pritiskom javnega mnenja ob osvobojenju l. 1918 celo njegovi klerikalni somišljeniki pustili na cedilu in mu je poslanec Škulj moral svetovati, naj odstopi. Lovrenčič se je nerad končno vdal. Takrat se je zbrala velika množica sodraških občinarjev, ki so z burnim zadoščenjem sprejeli odstop takšnega župana na znanje.

Pozneje je klerikalcem greben zopet zrastel. Tudi v Sodražici so si po prvem strahu opomogli. Stranka je zopet dobila v občini pičlo večino in je leta 1921. iznova izvolila iz svoje sredе A. Lovrenčiča za župana. Tik nato je imenom obč. odbornikov JDS vložil g. Fajdiga na kočevsko okrajno glavarstvo vlogo, v kateri je naglašal, da so odborniki JDS in SKS izrekli Lovrenčiču nezaupnico. Izjavil je dalje, da s to vlogo sicer nima namena Lovrenčiča črniti, naj se mu tudi da prilika za opravičevanje, vendar pa naj okrajno glavarstvo odnosno pokrajinska uprava reši občino takšnega župana, kateremu se očita cela vrsta težkih nerednosti. Te nerednosti so v vlogi naštete.

Zaradi te vloge je župan Lovrenčič vložil proti g. Fajdigi pri okrajnem sodišču v Kočevju tožbo radi razžaljenja časti. Izvršil se je obširen dokaz resnice in je končno izšla sodba, o kateri smo že poročali. V dveh točkah je bil g. Fajdiga obsojen na 500 Din kazni, ker se mu v teh dveh točkah dokaz resnice ni posrečil. Oproščen pa je bil v *sedmih* drugih točkah, ker je sodišče smatralo za dokazano, da je Lovrenčič 1.) med vojno pristransko vodil aprovizacijo, 2.) da je krivično rekviriral seno in pri tem zlorabljal uradno oblast, 3.) da je pretepaval ženske, ko so prihajale k njemu po aprovizacijskih poslih, in da je bil zato obsojen. 4.) da je ovajal osebe radi jugoslovanskega mišljenja, 5.) da je neljubemu osebe ovajal na njim nadrejeno oblast, 6.) da je Andreja A. nagovarjal h krivemu pričevanju in 7.) da je bil od okrajnega glavarstva kaznovan, ker je tihotapil konje v okužene kraje.

Proti tej oprostilni sodbi je A. Lovrenčič vložil pritožbo. Na današnji vzklicni razpravi se je zato ves material še enkrat pretresal pred novomeškim okrožnim sodiščem, ki je v še dveh točkah oprostilno sodbo spremenilo in obtoženca obsodilo ter mu prvotno kazen 500 Din zvišalo na 1000 Din. Vzklicno sodišče je bilo namreč mnenja, da je sicer dokazano, da je A. Lovrenčič razne osebe ovadil, ni pa dokazano, da je to storil zaradi njihovega jugoslovanskega mišljenja. Dalje je smatralo za dokazano, da je bil A. Lovrenčič obsojen zaradi tihotapstva s konji, da pa ni dokazano, da so bili prodani v okužene kraje, kakor mu to očita Fajdigova vloga. Glede očitka pristranske aprovizacije je pa novomeško sodišče bilo mnenja, da je pojem pristranosti tako obširen in subjektiven, da ga je nemogoče dokazati. V teh točkah je torej novomeško sodišče oprostilno sodbo smatralo za neutemeljeno.

Vzklicni senat so tvorili svetniki in sodniki Polenšek, dr. Fischinger, Luznar in dr. Barle. Vzklicni senat je v vseh drugih točkah oprostilno sodbo potrdil, ker je tudi on bil mnenja, da se je obtožencu v teh točkah dokaz resnice posrečil in da je torej župan Lovrenčič res med vojno krivično rekviriral seno ter pri tem zlorabljal svojo uradno oblast; da je res pretepaval ženske; da je res Andreja A. nagovarjal h krivemu pričevanju; glede ovajanja in tihotapstva pa, da se mu ti čini niso dokazali v tistem obsegu, kakor so je prvotno trdilo.

Dostavljamo, da se očitek zlorabe uradne oblasti pri rekviziciji sena nanaša na nič manj kot 12 slučajev in da je tudi očitek pretepavanja žensk ter nagovarjanja h krivemu pričevanju v aktih ugotovljen. Nam ne gre za osebno napadanje proti Lovrenčiču in sedaj ne govorimo več o sodnem postopanju proti njemu, katero tudi še s to sodbo ni definitivno zaključeno, ker bo sodbo v onih točkah, v kateri ni bil oproščen, g. Fajdiga še izpodbijal z ničnostno pritožbo. Konstatiramo samo, da stranka SLS še vedno šteje med svoje odlične stebre in funkcionarje moža, kateremu se lahko vsak čas dokažejo tisti očitki, katere sta za dokazane smatrali tudi okrajno sodišče v Kočevju in okrožno v Novem mestu. Vprašamo pokrajinsko upravo, ali se ji zdi še nadalje umestno, da županuje v veliki občini mož, kateremu se kakor A. Lovrenčiču lahko vsak čas dokaže, da je v mnogih slučajih zlorabljal uradno oblast, da je krivično rekviriral, da je pretepaval ženske, ki so prišle k njemu po aprovizacijskih poslih in da je nekoga nagovarjal h krivemu pričevanju? Če obdržita SLS Lovrenčiča med svojimi veljaki, pokrajinska uprava pa na odgovornem županskem mestu, potem se sme res reči, da javna morala pri nas rapidno propada.

Občinske volitve v Planini pri Rakeku

Pod tem naslovom prinaša «Slovenec» z dne 21. novembra 1923, št. 264 dolgo notico, s katero skuša zakriti svojo onemogio jezo nad izgubljeno bitko! Nam je ta jezica prav dobrodošla in izborno izpričevalo za agilnost demokratskih volilcev tudi v tem kraju. Kako jim gre vsa stvar na živce, priča odstavek, kjer z žalostjo konštatira člankar, da je klerikalcem manjkalo do 12 odbornikov samo še en glas, če bi bilo na leno vreme na bi dobili sigurno kar celih 14. Ko smo razgovarjali ustmeno z g. župnikom in g. županom in spe, sta celo trdila, da bi ob lepem vremenu imeli kar 15. odbornikov. Kako je to mogoče, ne vemo, ker v isti sapi trdi člankar, da je bila udeležba s strani SLS polnoštevilna, in, da je ostalo doma samo par somišljenikov iz Laz in Jakovice.

Kar se tiče shodov na dan volitev naj pa tako g. župnik in pa g. Stiherl nikar preveč ne jadikujeta, ko so vendar še preveč dobro zavedara, da sta z vsemi silami in z vsemi dopustnimi in nedopustnimi sredstvi skušala preprečiti javno čitanje njihovih grehov, za katere bi tudi še pri tako dobrodušnih ovčicah ne mogla dobiti odveze. Tudi mi bi utegnili Vas apostrofirati, pa Vam povemo samo, da smo veseli, ko Vas vidimo, kako capljate, in ko čutimo, da ste oboleli na živcih že takrat, ko se je naša borba z Vami šele pričela. Pa se nas le ne bojite?!

Planina se dobro zaveda, da je jecala, odkar obstoja pod samoklerikalno strahovlado in vé, da je s šestimi odborniki, ki jih je v boju častno priborila demokratska stranka, za vedno ukinila zakulisno igračkanje z občinskim gospodarstvom in spravila večino pod objektivno a strogo kontrolo.

Kaj naj bo včerajšnja notica hladilen oblіž za strahovit poraz in skeleče rane, zadane po naprednjakih v sosednji občini na Rakeku? Morda pridete na ta način vendarle do sanc!

Dr. Tape.

Politične beležke

+ **Brez čuta odgovornosti in sramu.** Tako kot se obnaša odgovorno parlamentarno zastopstvo Slovenije, se politični faktorji niti na skrajnem zapadu, a tudi na skrajnem vzhodu ne ponašajo. 21 od 26 poslancev Slovenije ima SLS v narodni skupčini. Izven vsakega spora je, da je z volitvami 18. marca prešla vsa politična odgovornost na klerikalno stranko in njeno parlamentarno delegacijo. To je tako jasno, da ni niti potrebno citirati «Slovenca» in drugih klerikalnih listov, kaj so pisali v tem pogledu pred volitvami in kako so takoj po volitvi zmagi reklamirali izključno za sebe vso odločujočo politično moč v Sloveniji in kako bombastično so prevzeli tudi politično odgovornost. V ostalem so klerikalci po volitvah tudi dejansko ustvarili politično situacijo s samorad kalskim režimom. Markov protokol in Korošceva avdijenca pri kralju sta postavila na politično krmilo homogeno radikalsko vlado ter s tem izročila tudi Slovenijo nesrečnemu režimu. Na shodu zaupnikov v Celju je nato sam vodja SLS izrecno povdarjal kako velik uspeh je klerikalna delegacija dosegla, da je izrinila iz vlade posebno hrvatske in slovenske demokrate ter omogočila velesrbski samoradikalski režim, brez Slovencev in Hrvatov. V 8 mesecih je klerikalna parlamentarna delegacija docela skrahirala. Volilci uvidevajo bolj in bolj, da so bili prevarani in ocigan jeni od SLS, ker jim klerikalci niso nele ničesar izpolnili, kar so pred volitvami obetali, marveč so jim s svojo sijajno politiko še neznansko in krivično povišali davke, podražili železnico, zagrešili kuluk itd. Mesto, da bi klerikalna delegacija odkrito stopila pred narod ter povedala, da je vse zavozila in da je nesposobna za težke naloge, pa vidimo kako SLS znova uganja velikansko demagogijo, hujska ljudi proti Srbom in proti državi, mesto, da bi postavila svoje parlamentarno zastopstvo na zatožno klop ter z njim obračunala. Včerajšnji «Slovenec» piše v uvodniku o «Veleroparstvu» in pravi, da v Beogradu «vse žre in debeli in razmetava denar, ki je ukraden iz naših žepov». Lepe varuhe so Slovenci poslali v Beograd, ki vse to gledajo in očividno druzega ne žele, da bi bili tudi oni deležni take «požrtije». Potem pa pravi «Slovenec», da hoče vse živeti, uživati in bogateti na stroške davkoplačevalcev, ker imajo prečani «izboren davčni aparat. Ta aparat danes deluje. Kako, to čutimo vsi.» Kdo je torej kriv? Ali Srbi, ali aparat? Klerikalci so postavili na vlado radikalce ter s tem odobrili nele «veleroparstvo», marveč tudi «aparat». Brez čuta odgovornosti in brez sramu je stranka, ki tako piše kakor klerikalna v svojem glavnem glasilu. Klerikalci so krivi ne le «veleroparstva», marveč so tudi nemoralni velevaralice slovenskega ljudstva.

+ **Točno tri dni po volitvi** občinskega odbora na Rakeku so prišli kmetijci — ali kakor se sedaj pravilno imenujejo zemljoradniki — ter so v svojem «Kmetijskem listu», (v katerem imajo glavno besedo razni zeleni političarji iz ljubljanskih kavarniških omizij) zapisali «resnico o Rakeku». Tako, kakor so zmagi! Interesantno je, da niti številk ne znajo prepisati (pravijo namreč, da je dobil «Napredni blok» 162 glasov). Značilno je tudi dejstvo, da se je zglasil šele drugi dan *po volitvah* eden od zemljoradnikov pri g. županu na Rakeku g. Sêržaju po «informacije». Takrat, ko so se vršile priprave za občinske volitve na Rakeku, ko se je sestavljala kandidatska lista, gospodje zemljoradniki v Ljubljani sploh niso vedeli, da je pri nas neka občina, ki se kliče Rakek in kjer so razpisane volitve. Niti eden od njih ni prišel bližu in vse delo je vršila JDS. To nas pač odvezuje vsakega nadaljnega odgovora na fantazije «Kmetijskega lista». Sodbo o ljudeh, ki take reči pišejo, kot jih je zapisal ta list o Rakeku, pa prepuščamo onim, ki vedo, kdaj so se volitve vršile, ki so pri volitvah sodelovali in se ih vdeležili ter oddali glasove. Med temi je mnogo vrlih pristašev SKS, ki, kakor tudi drugod po deželi, povsem drugače poljmijo dolžnosti naprednih ljudi, nego gotovi ljubljanski politični kvaražugoni, kakršni gledajo iz «Resnice o Rakeku», in «Kmetijskega lista» v zadnjem času sploh in ki bodo vzeli žalosten konec v svoji lenobi in nesposobnosti.

+ **Zanimiva grupacija.** Kakor smo že poročali, je grupa ljubljanskega župana dr. Perića, ki se je doslej premikala med socialisti, komunisti in klerikalci, sklenila fuzijo s SSJ t. j. vstopila je v socialnodemokratsko stranko, ki jo vodi dr. *Korun*. Zbor te stranke je v letošnjem septembru obravnaval ustavno vprašanje ter je *soglasno* odklonil vsako plemensko in federalistično uredbo države. Postavil se je na stališče državnega edinstva z enotno zakonodajo, obenem pa zahteval izvedbo čim dalekosežnejše samouprave občin, srezov in oblasti. S tem je vsaka zveza z avtonomizmom naše SLS odklonjena. Vrhu tega se perhorescira od strani SSJ vsak kompromis s klerikalci. Zanimivo bo sedaj opazovati, kako grupa g. Perića v ljubljanski občini še vedno sedi skupaj s SLS, ki je federalistična, antisocijalistična, ker stoji na starem družabnem redu, in sploh reakcijonarna. Včasih so bile socialistične stranke dosledne in so nekaj dale na načela. Danes pa izgleda, da vlada pri njih politična akrobatika: Korunovi gg. socialisti so «proti vsakemu kompromisu s katerokoli buržujsko stranko», njihov g. Perič pa sedi s klerikalnimi buržuji skupaj v klubu in tesnem objemu. Socialisti so sploh zelo na delu, da se spregledajo kvalitikacije. To pa ne samo pri Okrožnem uradu. V politiki so sprejeli v svoje okrilje grupo Perič in ji spregledali vsa načela svoje stranke.

Po svetu

— **Volilna kampanja na Angleškem** postaja vedno živahnejša. Churchill je govoril v Manchestru v prilog svobodni trgovini in dejal, da bi Anglijo spravila v red samo vlada, ki bi ji predsedoval Asquith, v njej bil Lloyd George in zunanje ministrstvo prevzel lord Grey. V Northamptonu je imel Lloyd George oster govor proti Franciji, zlasti proti Poincaréju.

— **Stoletnica Monrocjeve doktrine.** 2. decembra letošnjega leta poteče 100 let odkar je James Monroe, peti predsednik ameriških Zedinjenih držav objavil svojo znano doktrino, ki je zapopadena v krilatici «Amerika Amerikancem». Ta doktrina je takrat dejanski odgovarjala političnim nujnostim svoje dobe. Bila je naperjena proti prodiranju evropskih držav v ameriško ozemlje. Sveta aliansa je namreč hotela pomagati španskemu kralju do zopetne osvojitve njegovih starih posestev v Ameriki. Še aktualnejše je postalo geslo «Amerika Amerikancem» l. 1895., ko je nastal med Ameriko in Anglijo konflikt zbog Guayne.

— **Doktorat — luksus.** Italijanska vlada je izdala odlok, ki uvaja takso 20 lir na doktorski naslov. Takso bodo plačevali doktorji vsako leto do smrti. To je taksa na razkošje!

Gledališče

Ljubljanska drama.

Četrtek, 22.: «Kar hočete». Dijaška predstava po znižanih cenah ob 16. Izv.
Petek, 23.: «Smrt majke Jugovića». B.
Sobota, 24.: «Osma žena». Izv.
Nedelja, 25.: ob 3.: «Krojaček-junaček». Izv. Ob 20.: «Danes bomo tiči». Izv.
Pondeljek, 26.: «Osma žena». E.

Ljubljanska opera.

Četrtek, 22.: «Mignon». D.
Petek, 23.: «Aida». A.
Sobota, 24.: «Prodana nevesta». Izv. (20 letnica g. J. Betetta).
Nedelja, 25.: «Evgenij Onjegin», ljudska predstava. Izv.
Pondeljek, 26.: Zaprto.

Šentjakobski oder v Ljubljani.

Sobota, 24.: «Ženitev».
Nedelja, 25.: «Zakonske zmešnjave».

Mariborsko gledališče.

Četrtek, 22.: «Prevarjeni soprog». D.

*

Wildgansovo «Ljubezen», tragedijo v petih dejanjih so sinoči uprizorili v ljubljanski drami. Predstava je uspela v splošnem dobro. Bila je prepričevalna zlasti v zadnjih dveh dejanjih. Prvenstvo med igralci je odnesel g. Šest, ki je bil v četrtem aktu izvrsten. Poleg njega velja omeniti g. Rogoza, ki se je potrudil kakor vselej in je bil proti koncu bolj sprejemljiv nego v začetku. Nova v tej zasedbi sta bila ga. Rogozova in g. Putjata. Prva je zaostajala za svojo prednico go. Avgusto Danilovo, ki je bila v tej vlogi vzorna. G. Putjata pa je jako srečno nadomestil «osivelega gospoda» g. Železnika. Ostale igralke, izvzemši go. Juvanovo, ki gluma vloge starejših dam preveč šablonski, so bile na mestu. — Obisk gledališča srednji.

Dramska predstava po znižanih cenah bo v dramskem gledališču v Ljubljani danes ob štirih popoldne. Uprizori se kratkočasna in zabavna Shakespearejeva veseloigra «Kar hočete». Predstava je namenjena mladini, pa tudi vsemu drugemu občinstvu, ki si jo želi ogledati.

Šentjakobski gledališki oder v Ljubljani. V soboto dne 24. novembra izvrstna Gogoljeva komedija «Ženitev», v nedeljo dne 25. novembra pa izvrstna burka «Zakonske zmešnjave». Prodaja vstopnic v kavarni Zalaznik pri blagajni.

Sodišče

Grde plačane gostoljubje. V nedeljo, dne 12. avgusta t. l. je sedela večja družba gostov v gostilni Al. Sodržnika na Dobrivežu pri Tepanju. Ko stopi že nekoliko vinjen v sobo rudar Černec Alojzij iz Brega pri Konjicah, ga povabijo ostali k mizi in mu ponudijo tudi pijačo. Komaj se je obdolženec poslužil vina, je nepričakovano brez povoda udaril enega izmed gostov za uho. Trezni in miroljubni gostje so nato zapustili krčmo, krčmar pa je postavil neljubega gosta na zrak ter zaprl hišna vrata. Ko se je pa eden izmed družbe vračal po kapo, ki jo je v razburjenosti pozabil v gostilni, ga je Černec vrgel s tako silo za ograjo, da si je zlomil roko. Kljub odškodnini, ki jo je obdolženec obljubil poškodovanemu, se je o surovem činu razpravljalo tudi pred celjskim okrožnim sodiščem ter je dobil Černec 2 meseca poostrene ječe.

Pokurjene polknice. Marijo Kirbusovo, staro ženico, stanujočo na Rimski cesti v Ljubljani, je obdolžil svoječasno hišni gospodar, da mu je pokradla 6 polknic in jih pokurila. Revica je bila tožena in obsojena na 4 dni zapora, vzklicni senat pa jo je sedaj oprostil, ker se je izkazala njena nedolžnost. Izkazalo se je namreč, da je drva, s katerimi si je kuhala svojo borno hrano, pošteno plačala in ni nikdar uporabljala kot kurivo gospodarjevih polknic.

Nevarna luč. Več posestnikov iz Ilke vasi je obtožilo posestnika Frana Nučiča, da hodi na večer okrog skednja s prižgano petrolejko in s tem ogroža svojo in sosednje hiše. Kot priča je bil klican na sodišče tudi Mirnikov blapec Janez, ki je celo pred sodnikom očital obtožencu, da bo enkrat «zagvišno» skočil «rdeč petelin» iz Nučičeve strehe tudi na hišo njegovega gospodarja. Za enkrat je sodišče Nučiča samo posvarilo, naj ne sveti več s petrolejko okrog hiše, če pa se to še kdaj pripeti, bo Janezova beseda pred sodnijo več zalegla.

Specijalist za vozove. Lipotnik Jakob, 50letni delavec brez stalnega bivališča, je nepoboljšljiv dolgoprstnež. Kaznovan je že dvanajstkrat radi tatvine in ravno tolikokrat radi raznih goljufij. Tekom letošnjega dopusta, ki ga je dobil po prestani kazni iz ječe, se je spravil na vozove, ki jih je pokradel pri šestih različnih strankah celjskega okraja ter jih prodajal naprej. Enkrat so mu po hudapolnem delu zadišale tudi kokoši. Obdolženec je večino dejanj priznal, samo pri kokoših trdi, da so bile samo štiri, dočim jih je okradeni stranki zmanjkalo sedem. Verjetneše pa je smatralo sodišče, da se je spravil na kure eden in isti dihur ter je obsodilo Lipotnika na 8 mesecev težke ječe.

Nage oblačiti! Po teh besedah svetega katekizma se je ravnal 33letni delavec Ivan Pečovnik, ki je iskal to delo usmiljenja pri posestnici Ani Božnik v Št. Pavlu pri Preboldu ter ji pokradel v noči dne 24. oktobra skoraj vso moško, žensko in otroško obleko. Že šestkrat kaznovan, bi bil svojo šestletno kazen še služil naprej, ako tudi njega ne bi bila dne 6. septembra presenetila amnestija. Okrožno sodišče v Celju ga je postavilo zopet za 6 mesecev na varno, na dolgu pa ima še tudi amnestirano kazen, ki je zapadla vsled novega zločina.

Objave

× **J. n. a. d. «Jadran» v Ljubljani** ima društveni sestanek v četrtek dne 22. novembra ob 20. uri. Na dnevnem redu: Ekonomsko vprašanje.

× **Čevljarska obrtna zadruga za sodni okraj Ljubljana in okolico** naznanja svojim članom, da se prično v nedeljo dne 2. decembra 1923. obrtna nadaljevalna šola. Vpisovanje se vrši v nedeljo dne 25. novembra od 9. do 11. ure dopoldne, in sicer v vodstveni pisarni IV. mestne deške šole na Prulah. Obisk obrtne nadaljevalne šole je za vse vajence obvezen. Vajenci morajo prinesti s seboj izpustnico in 28.50 Din za vsak mesec naprej ali pa 170 Din za celo šolsko sezono.

× **Za dom Sokola I. na Taboru** darovala ga. Marija Dolničar, restavrater v Ljubljani, namesto venca na krsto pokojnega Rajko Luckmana 200 Din, gosp. Peter Šerbec, kantiner v vojašnici Kralja Petra pa v spomin pokojnega Sokola Joško Cveka 50 Din. Iskrena hvala!

× **Našla se je v Ljubljani** srebrna damska ura. Dobi se v upravi «Jutra».

× **O. Z. javnih nameščencev in upokojencev v Ljubljani** ima nujno sejo širšega odbora v četrtek dne 22. nov. ob 20. uri v salonu restavracije «Mraka» na Rimski cesti. Referat predsednika Lillega o beograjski konferenci. Udeležba delegatov dolžnost! Vabljeni tudi drugi organizirani.

× **«Drugarsko veče» bo danes v Oficirskem domu v Ljubljani.** vojašnica vojvode Mišića ob 8. uri zvečer. Pozivajo se tudi vsi rezervni oficirji, ki so člani Oficirskega doma, da prisostvujejo temu tovariškemu večeru. Pripominjamo, da znaša letna članarina za rezervne oficirje 36 Din, ki bi jih pač lahko plačal vsak rezervni oficir in postal član «Oficirskega doma».

× **Sokolsko gledališče v Radovljici** uprizori v nedeljo dne 25. novembra ob pol 4. uri popoldne veseloigro «Enajsta zapoved». (Ne zatajj nikdar svoje žene!) Kdor je želen zabave in smeha, naj si ogleda to povsod z velikim uspehom igrano veseloigro.

Rešimo sokolski Tabor!

Politični odmevi

Anglija in Amerika

V svojem včerajšnjem uvodniku smo omenili uspeh Lloyd Georgeove proti francoskemu reparacijskemu stališču usmerjene propagande v Ameriki. — Lloyd George, doma neizprosen nasprotnik sedanje konservativne vlade, je bil, čim je prestopil domačo granico, samo Anglež in nič več opozicijonalec. Še več: brezdvomno je, da je podvzel svojo ameriško akcijo v sporazumu z angleškim zunanjim uradom. In posrečilo se mu je, ameriško javno mnenje, ki je doslej več ali manj odkrito simpatiziralo s Francijo, preokreniti v toliko, da ima danes Anglija v svoji reparacijski taktiki ogromno moralno oporo v Ameriki.

Način Lloyd Georgeove propagande nam nazorno slika dopis našega newyorškega sotrudnika, ki smo ga včeraj prejeli in ga vsled tega priobčujemo, čeprav je že malo zakasnel. Glasi se:

New York, 6. novembra.

V nedeljo, dne 4. t. m., se je odpeljal iz Amerike nazaj v Anglijo angleški državnik Lloyd George. Tekom svoje ture po Ameriki in Kanadi je imel nešteto govorov, katere je poslušalo na tisoče in tisoče. ali bolje: na milijone ljudi, kajti njegova izvajanja je raznesel brezžični brzojav v vse kraje Združenih držav. Tekom svojega enomesečnega bivanja v Ameriki je govoril sedemdeset govorov ter prepotoval 6000 milj.

Svoj poslovilni govor je imel veliki državnik v soboto zvečer, dne 3. novembra, v Metropolitan Opera House. Ogromna dvorana je bila zasedena do zadnjega kotička; v prvih vrstah je sedelo mnogo državnikov, senatorjev, diplomatov in novinarjev. Lloyd George je v svojem govoru med drugim zlasti poudarjal, da sta Amerika in Anglija edino preostalo upanje civilizacije in da nikakor ne gre, da bi Amerika prepustila sedanjo Evropo njeni usodi. Izjavil je:

«Ker je Amerika sodelovala v borbi in zmagi, naj sodeluje tudi v miru! Ameriko in Anglijo so potegnili v svetovno borbo isti motivi: nesebična vera v resnico in pravico! Dajte Evropi zagotovilo, da je edino pravica supremna in da ta nadvladuje silo in moč. In kdo naj ji da to zagotovilo? Samo dve deželi sta, ki lahko storita to: Združene države Severoameriške in Britski imperij. In če se to kmalu ne zgodi, tedaj ne vem, kaj bo zadelo Evropo. Od nekdaj sem bil prijatelj Francije; vedno sem veroval v francosko demokracijo in tekom petintridesetih let svojega delovanja v angleškem parlamentu sem zmerom podpiral upravičene francoske težnje, — to tudi tedaj, ko je imela okoli sebe le malo prijateljev. V sedanjem trenutku pa — obžalujem — drži Francija «volka za uho». Ona noče ali ne more izpustiti, a lahko, da bo sama popadena. — Kakor sem že rekel, velika je misija Anglije in Amerike napram Evropi in njenem miru; velika in božanska. Vsi smo sodelovali v borbi in zmagi, zato smo obvezani sodelovati tudi pri tem, kar je vojni sledilo. Lažje je začeti vojno, kakor udejstvovati pravičen mir. V ameriški državljanski vojni je bilo na tisoče in tisoče mož, ki so bili pripravljeni žrtvovati svoja življenja za izvojevanje pravične stvari. Bil pa je samo en mož, ki je bil pripravljen žrtvovati svojo karijero za udejstvovanje pravičnega miru. (Ta mož je bil Lincoln.) In ta je bil ubit. Porečete: «Ubit je bil, toda od duševno manjvrednega človeka. Vsako maščevanje temelji na duševni manjvrednosti! Vsak maščevalni človek, bodisi mož ali žena, je duševno manjvreden in deloma blazen!»

Za svoja izvajanja je žel Lloyd George burno odobravanje in entuzijastično priznanje. **A. S.**

Pogajanja med Rusijo in Poljsko

Te dni se vršijo pogajanja med Rusijo in Poljsko v svrho sporazumljenja v nekaterih še neurejenih zadevah med obema državama, ki jih je treba še urediti, da se tako izpopolni mirovna pogodba, sklenjena v Rigi. V Varšavi se mudi v ta namen ruska misija pod vodstvom člana sovjetskega komisariata za vnanje zadeve Koppa; na poljski strani vodi pogajanja podminister Seyda.

V znamenitem vnanjepolitičnem govoru, ki ga je imel Trocki pred nedavnim, je dejal o Poljski sledeče: Poljska more biti most med Rusijo in Nemčijo, ali pa pregraja. Ako hoče Poljska postati most med obema državama, tedaj bo imela samo od tega velike koristi. Rusija potrebuje brezpogojno direktni tranzitni promet z Nemčijo; brez njega mora rusko poljedelstvo propasti. Ako pa hoče biti Poljska pregraja ali jez med Rusijo in Nemčijo, tedaj bo prišla med nemško-ruske klešče, ki jo bodo uničile. Sovjetska Rusija ne mara vojne, marveč se hoče odkupiti od nje, toda ne — z izoliranjem od evropskega trga.

Izjava Trockega se more tolmačiti samo kot naglašanje potrebe, da ima Rusija prosto pot preko Poljske do Nemčije za gospodarski promet, za izmenjavanje proizvodov ruske zemlje in nemške industrije. Poljska poročila pa poudarjajo, da hoče ruska delegacija prost promet tudi v političnem oziru, dasi ne navajajo tozadevnih podrobnosti. Baš te dni je v sejmu v Varšavi, oziroma v njegovem vnanje-političnem odseku, poročal novi vnanji minister Dmowski o pogajanjih z rusko delegacijo pod Koppovim vodstvom. Iz njegovega poročila pa je razvidno, da razgovori ne potekajo prav nič ugodno. Na razgovorih se nahajajo točke: rusko-poljska trgovinska konvencija, zadeva tranzitnega prometa, načrt za izplačilo dolga v zlatih rubljih, ki ga ima Rusija plačati Poljski in izmena pridržanih, oziroma priprtih oseb.

Od vseh točk najvažnejša je zadeva glede tranzita. Kopp je postavil zahtevo, naj se dovoli na vseh poljskih železnicah prost tranzit za vse nemško in avstrijsko blago. Zastopnik Poljske pa je rusko zahtevo v tej obliki odklonil in je predlagal, naj se obravnavajo najprej ostale razgradne točke, kar pa je ruska delegacija odklonila, češ da je vprašanje tranzita daleko najvažnejše in najaktualnejše.

Jako malo je verjetno, da bi prišlo v tej točki kaj kmalu do soglasja med Moskvo in Varšavo, zlasti ako imamo pred očmi nesiguren položaj v Nemčiji, ki ga pozorno zasledujeta tako Rusija kakor Poljska. Saj je Kopp prav posebno naglašal, da naj se sklene aranžma glede prostega tranzita brez ozira na položaj v Nemčiji. V tem pogledu bo brezdvomno Poljska skrajno previdna, predno se obveže.

Napoved Trockega je prav gotovo pravilna za čas sedanjega režima v Rusiji, pravilna pa tudi za vse poznejše čase, dasi z nekoliko spremenjenimi modalitetami. Obstoj Poljske je odvisen od tega, kako se reši problem razmerja te države do vzhodne in do zapadne sosede.

Politični koledar za oktober

Pregled važnih svetovno političnih dogodkov tekom oktobra meseca 1923.

5. oktobra. Sestanek ministrov predsednikov britanskega imperija v Londonu. Lord Curzon, angleški zunanji minister, poda ekspoze o evropskem problemu in kritizira postopanje Francije napram Nemčiji. — V Bolgariji ukinjeno obsedno stanje, upor komunistov strt.

8. oktobra. V Nemčiji odobri državni svet (Reichsrat) zakonski predlog za polnomoč vladi. V zmislu tega predloga se pooblašča vlada, da ukrene v finančnem, gospodarskem in socijalnem oziru vse, kar, se ji zdi potrebno in nujno po lastni presoji. S tem pooblastilom ji je dana možnost, da se ne drži niti državne ustave.

10. oktobra. Nemška vlada predlaga organizacijo mešane komisije (francoske, belgijske in nemške) za ureditev in pričetek dela v ruhrskem ozemlju. Belgija in Francija odklanjata to vmešavanje Nemčije v ruhrske zadeve. — Angleško časopisje poroča, da je sir Montague Barlow, britanski delavski minister izjavil, da namerava angleška vlada izvesti fiducijarno inflacijo s 100 milijoni funtov zato, da zniža vrednost funta in tako pomaga angleški industriji k razmahu in odstrani brezposelnost. — Milijarda mark pade na 12 dinarjev.

11. oktobra. Burna seja v Reichstagu. Stresemann ne pričakuje, da bi bil sprejet izjemni pooblastveni zakon in priprav lja razpust parlamenta. Da se temu ubrani, glasuje Reichstag za odgoditev debate. Bavarske nacionalistične čete poskušajo vdreti na Saksonsko in manifestirati proti socijalistični saški vladi in parlamentu.

13. oktobra. Reichstag sprejme končno izjemni pooblastveni zakon za Stresemannov kabinet s 316 glasovi proti 25 in 7 neoddanimi. Nemška vlada zapove takoj nato štrajkujočim železničarjem v okupiranem ozemlju, da gredo zopet na delo in se pokorijo francosko-belgijskemu vodstvu.

14. oktobra. Francoski predsednik Millerand potuje oficijelno v Normandijo in govori važen govor za narodno slogo v času, ko se bije najtežji boj za udejstvitev versajskega miru.

16. oktobra. Obisk predsednika Masaryka v Parizu. Angleška vlada demantira vest o fiducijarni inflaciji v svrho omejitve brezposelnosti in povzdige trgovine.

21. oktobra. Proglasitev renske republike v Aachenu. Renski separatisti prevzamejo nakatera mesta v svojo upravo. Državna nemška policija nima dovolj moči, da bi udušila gibanje. — Več krvavih spopadov.

22. oktobra. Na Grškem izbruhne vojaška revolta ki je pa hitro zadušena.

26. oktobra. Francoska vlada pristane na željo angleškega min. predsednika Baldwina v principu na to, da komisija ekspertov ugotovi plačilno zmožnost Nemčije, pristane pa na to samo z važnimi pridržki. Renska republika se konstituira in pošlje notifikacijo zavezникom. V tej vladi so: Matthes, Von Metzen, Liebing, Müller, Kleber, Stinnes in Gothardi.

30. oktobra. Smrt bivšega britanskega min. predsednika Bonar-Lawa. Sir Baldwin govori v Newcastlu, očrta svoj gospodarski program in zagovarja uvedbo zaščitnih tarif proti uvozu tujih izdelkov kot edino odpomoč proti brezposelnosti. — V Angori se proglasi Turčija za republiko in Mustafa Kemal paša je izvoljen za predsednika republike. — Krupp in Stinnes se pričneta pogajati s francosko-belgijskimi zastopniki radi zopetnega pričetka z delom v ruhrskem ozemlju in dajatev v naturi.

Obrambni vestnik

Narodne manjšine v novi Madžarski

Madžarski statistični centralni urad v Budimpešti je objavil prvi del rezultata splošnega ljudskega štetja v Madžarski iz leta 1920. Iz te publikacije objavlja znana češka revija Zahranični politika v svoji 16. letošnji številki obširnejši izvleček s kritičnimi opazkami, nanašajoč se pred vsem na podatke o slovaškem in rusinskem elementu med Madžari. Ker pa vsebuje navedeni kritični referat tudi podatke o jugoslovanski narodni manjšini v Madžarski, naj objavimo iz njega najzanimivejša data.

Madžarska šteje sedaj (t. j. leta 1920.) 7,987.204 prebivalcev, na površini 92.883 kvadratnih kilometrov; gostota znaša tedaj 85.9 (v Jugoslaviji 48).

Madžarov je 7,147.053 ali 89.6 odst. celokupnega prebivalstva. Na narodne manjšine odpada tedaj 840.151 ljudi, to je 10.4 odst. Reči moramo, da je današnja Madžarska narodnostno precej enotna država, zakaj vse novo nastale narodne države — razen Avstrije — imajo močneje zastopane narodne manjšine.

Med nemadžarskimi skupinami so najštevilneje zastopani Nemci, ki so jih našteli 551.211, to je 6.9 odst. Za njimi je največ Slovakov, namreč 141.822, to je 1.8 odst. Toda še leta 1910. je bilo po uradni statistiki na ozemlju, ki tvori danes Madžarsko, 165.237 Slovakov; očitno je, da se je njih število zmanjšalo neprirodno, to je vsled madžarizacije, oziroma vsled primernega štetja. — Posebej so šteli «Čehe in Moravce», ki jih je 6573.

Na tretjem mestu so Jugoslovani. Toda Madžari jih ne štejejo pod tem imenom, tudi jih ne navajajo skupno, bodisi pod nazivi Srbi, Hrvati, Slovenci ali drugače, marveč jih razdelijo in navajajo ločeno. In sicer so našteli: Bunjevcev in Šokcev 22.399, Srbov 17.131, Hrvatov 36.858, Vendov, to je Slovencev 6087. Jugoslovanov je torej skupaj 82.475. Toda pripomniti je še, da je bilo glasom uradnih madžarskih navedb na ozemlju sedanje Madžarske leta 1910. Hrvatov 41.974, Srbov 26.163, torej precej več nego pri zadnjem štetju, — za Bunjevce in Slovence naš vir žal ne navaja podatkov iz leta 1910. Pri Srbih je še mogoče, da je pripisovati upadek na račun izselitve na podlagi opcijske pravice, dasi je število 9000 za izseljence same brškone previsoko. Pri Hrvatih pa je upadek nedvomno samo — delo statistike, to je njene madžarizacijske tendence, in prav tako smemo predpostavljati, da je dejansko število Bunjevcev večje nego ga navaja statistični urad. In vrhutega je bilo pri Hrvatih, Bunjevcih in Slovencih že v letu 1910. uradno število prenizko, kakor so na pr. pokazale kritične razprave o priliki mirovne konference v Parizu. Namesto uradnih 82.475 Jugoslovanov jih je faktično gotovo nad 100.000, morda še precej več. Toda vsi ti naši rojaki živijo raztresено, Srbi onstran meje ob Vojvodini in okrog Budimpešte, Bunjevci v baranjski županiji, Hrvati okrog Velike Kaniže in ob avstrijski meji, edino Slovenci kompaktno med našim Prekmurjem in Monoštrom (St. Gotthardom).

Od drugih narodnosti naj še navedemo Rumune (23.760), Poljake (7541) cigane (6966), Ruse (4007), Rusine (1500) itd.

Po veri je 5,006.729 (ali 63.9 odst.) rim. katolikov, 175.217 grških katolikov, dalje 1,670.144 reformirancev (kalvincev), 497.102 evangeljskih (luteranccv), pravoslavnih 50.990, židov 473.310.

Analfabetov je v Madžarski med prebivalci, starimi nad 6 let, 23.6 odst.

Šolstva oropana Istra

«Istarska Riječ» od 15. t. m. objavlja naravnost strašno statistiko o našem šolstvu v Istri. Posnemamo njene suhe številke.

V Istri smo imeli 1918. leta 222 ljudskih šol s 328 razredi. To je bila Istra v svojih starih mejah, brez Krka in brez Kastavščine ter brez bistriškega okraja.

V *puljskem okolišu* je bilo 38 naših šol z 58 razredi. Italijani so že takoj leta 1918 ukinili 8 šol. Istočasno je bilo 12 šol poitalijančenih. Leta 1919 je bilo poitalijančenih 11 šolskih zavodov, leta 1921 3, 1922 1, letos pa še ostale tri, tako da v puljskem okraju danes ni niti ene naše šole.

Pazinski okraj je imel 47 šol s 63 razredi. Po okupaciji so Italijani zaprli dve šoli in poitalijančili tri. Naslednje leto so jih poitalijančili 7, leta 1920 zaprli 1 in poitalijančili 7, leta 1921 zaprli eno in poitalijančili eno, leta 1922 poitalijančili tri, letos zaprli eno in poitalijančili 7. Z odlokom od 1. oktobra letošnjega leta so poitalijančili še preostalih 14 šolskih zavodov.

V *porečkem okraju* smo imeli prej 22 šol s 24 razredi. Po svojem prihodu so Italijani zaprli eno, poitalijančili tri, leta 1919 zaprli pet in poitalijančili osem, leta 1920 poitalijančili dve, leta 1921 poitalijančili eno letos pa še preostali dve.

V *lošinjskem okraju* je bilo prej 19 naših šol s 26 razredi. Takoj po prihodu so jih Italijani zaprli pet, poitalijančili pa tudi pet. Naslednjega leta so poitalijančili eno, leta 1920 zaprli eno in poitalijančili eno, leta 1922 poitalijančili dve letos pa še ostale štiri.

V *vološkem okraju* smo imeli 36 šolskih zavodov z 71 razredi. Od 1. oktobra so vse te šole poitalijančene. Nič drugače ne izgleda v *koprskem okraju*, kjer je bilo 60 naših šol s 86 razredi. Leta 1918 so Italijani zaprli štiri, poitalijančili eno: naslednje leto so zaprli eno, poitalijančili pet; leta 1920 zaprli eno, poitalijančili tri, leta 1922 poitalijančili eno, letos pa še ostalih pet.

Mučeniška Istra je danes brez ene šole v našem jeziku. Čez izmučeno deželo lega plašč tujega nasilja, toda v deci, katero hočejo Italijani pojančariti, kriči kri po pravični osveti. Gorje kulturonosecem, kadar ta tlačena deca doraste! Izvršila bo nad njimi sama sodbo, s katero jo je nasilniški fašizem hotel odtujiti rodnemu jeziku.

Sokolstvo

Sestanek zastopnikov slovenskih sokolskih žup

Starešinstvo JSS je povabilo zastopnike slovenskih sokolskih žup v nedeljo na sestanek, ki je imel namen, razjasniti nekatera sokolska vprašanja, tičoča se v prvi vrsti slovenskih razmer. Sestanek se je vršil izven organizačnih predpisov ter zaradi tega niso bili storjeni nobeni obvezni sklepi, pač pa so zastopniki podali mnenja svojih društev. Debate so se vršile jako stvarno in so v resnici razbistrile marsikatera vprašanja, o katerih je bilo članstvo napačno poučeno. Večina zastopnikov je izjavila mnenje, da je **za napredek Sokolstva ugodneje, ako ne stoji na čelu Saveza vodilni politik, ker se s tem vzdrži sokolska organizacija nad političnimi strankami.** Ker, kakor rečeno, sestanek ni bil upravičen storiti formalnega sklepa, je sokolska župa Kranj mnenje večine priglasila kot predlog za sokolski sabor.

Debata o tehničnem delu je pokazala vzroke, zakaj se niso vršili doslej prednjaški tečaji. Prosvetnemu delu naj se posveča več pozornosti. Podrobno se je razpravljalo o finančnem položaju Saveza in o stanju zletne likvidacije. Na razgovoru je bil tudi sokolski tisk in sokolsko manjšinsko delo. Sestanek je bil prav koristen, ker so se pri stvarni in miru! debati razmotrivale sokolske razmere, ki so v mnogih krajih povzročale nesporazumljenja in napačno pojmovanje raznih nazorov.

Priprave za sokolski sabor pri starešinstvu JSS. so v teku. Sestavljen je načrt referatov in določijo se takoj referenti posameznim odsekom. Delo bo precej obširno in bo zahtevalo temeljitega študiranja in točne ter premišljene sestave vseh elaboratov. Bratska sokolska društva naj ne zamude prilike, da iznesejo in predložijo Savezu vse želje in nasvete do predpisanega roka, ker je prav sedaj prilika, da se izboljšajo in preuredijo razne napake, ki so se pokazale v teku petih let pri naši sokolski organizaciji. Predlogi, ki ne spadajo po svoji vsebini pred sabor, se predlože, ako se izkaže potreba, glavni skupščini, da jih obravnava in uredi. Sokolski sabor naj bo res pravi sokolski parlament, ki naj z vso resnostjo in natančnostjo predela sokolsko organizacijo in, kjer se pokaže potreba, izboljša.

Sokolsko društvo v Stražišču priredi v soboto dne 24. in v nedeljo dne 25. novembra svojo otvoritveno predstavo v novem sokolskem domu. Obakrat se bo igrala narodna igra «Divji lovec» od Fr. Finžgarja. Sokolsko društvo si je nabavilo popolnoma nove kulise in bo odslej prire-

Beograjsko pismo

Beograd, sredi novembra.

Filozof Gašpar, oboževatelj ženskih nog, kakor sem vam poročal že zadnjič, me je povabil v gledišče. «Ljubica mi je zbolela — vstopnico, ki sem jo kupil za njo, pa nočem vreči med smeti, izkoristi jo ti, ki rad brskaš po umetniškem polju.»

In sva šla. Igrali so Nušićevega «Nahoda» («najdenčka»). Narodno pozorište v Beogradu, prav skromno, kar se tiče lokala, rešpektira Nušića; «Nahoda» so igrali že v prošli seziji velikokrat, pa ga bodo, kakor se mi zdi, tudi to sezijo še precejkrat pokazali Beograjčanom.

Zgodovinska drama! Tragedija! Cara Dušana vidimo, vojvode srbske, srbski dvor iz tedanjih časov, kraljeviča Marka, kako «vino pije», caričico in najdenčka Mojmira in popa v črni halji, z dolgimi častitljivimi lasmi, padajočimi izpod visoke kape na ramena . . . Stvar je ta: Najdenček, živeč na carskem dvoru, se zaljubi v caričico in ona v njega. Pa navsezadnje izpove car Dušan najdenčku svojo skrivnost: on, Mojmir, je sad greha njegove mladosti, je njegov sin. In tragedija je tu. Zaljubljenca spoznata, da sta si brat in sestra, in to spoznanje je tako grenko in bridko, da ga ne moreta preboleti; zastrupita se in tesno objetima jima izvije iz ust Smrt poslednji vzdihljaj . . .

Nušić je stvar dobro obdelal. Samo da bi bil tok dejanja enotneje usmeril, da bi se ne izgubljal v stranskih scenah — pa bi bila drama tip-top, da se izrazim po domače. Pet dejanj! Dovolj bi jih bilo troje, pa teh troje takih, da bi se pri njih človeka ne lotevalo dolgočasje. A Nušić je hotel imeti pet dejanj, hotel je tragedijo s petimi dejanji, zato je stvar «ilovito našopiril. Prav vesel sem bil, da sem videl enkrat slavnega kraljeviča Marka, kako pri krčmarici Janji urno prazni bokale in si viha junaške brke — ali drugo je vprašanje, če je drama s to sceno kaj pridobila, če sploh spada ta scena v okvir drame. Mislim, da je storil Nušić glavno pogreško s tem svojim Markom, potem pa s popom in cigankami v tretjem dejanju. Ko se junak Marko, divni orjaški dečko, preoblači v popa in se zaradi tega nemalo krohoče dična krčmarica Janja, se gromko zakrohoče tudi — publika. Višek krohotanja pri publiki pa nastane, ko stopijo na oder ciganke in zaplešejo, dalje, ko jim na Markovo namigavanje zraste pogum, da se približajo popu in pop njihovi vabi naposled podleže. Način, kako se pop žensk otepa in ima nad njimi kljub temu svoje dopadenje, je drastičen in bi delal čast vsaki komediji; harmoniji vsebinsko tragične igre pa je vse to samo na škodo. Človek se ne more otresti misli, da je hotel Nušić s to sceno osmešiti popovstvo... Prav nič se ne čudim, da so bili spomladi prizadeti krogi za to, da se to dejanje črta iz igre, češ: so gotove meje, preko katerih se ne sme; in: «žalitev» . . . Kljub tedanjemu protestu je dejanje ostalo in se igra in se bo igralo tudi v bodoče, v posebno srčno veselje beograjske publike, ki ljubi senzacije . . . Prav tako odveč kakor tretje je tudi četrto dejanje, kjer se dolgočasno košati stereotipnost razgovorov med dostojanstveniki, kakšna krivda zadene par, ki se je ljubil, pa naposled spoznal, da do tega nima pravice, ker sta zaljubljenca — brat in sestra. — Kakor sem že rekel: za polovico preveč je v drami postranske, nepotrebne dekoracije, tako da se nas tragika dveh mladih ljubečih se src dotakne šele na koncu igre; preveč so v drami podčrtane stranske, nebistvene scene, a vse premalo bistvo, veličina tragike. Drugače pa vsa čast Nušiću in igralcem.

*

Filozof Gašpar me je povabil ob drugi priliki tudi na svoj dom. Njegova gospodinja, premožna Beograjčanka, pristna Srbkinja, je praznovala baš «slavo» in tako sem bil primoran, da se udeležim «slave» tudi jaz.

Kaj je to: «slava»? Bratje Srbi se je vesele, kakor mi n. pr. svetega Miklavža. Praznik veselja. Vsaka srbska družina ima svojega domačega patrona svetnika, ki so ga prav posebno častili že njeni predniki. Kadar pride v koledarju vrsta na dotičnega svetnika, tedaj se — «taj svetac slavi». To je «slava». Slavi se svetac v krogu domačih in povabljenih komšijev — sosedov. Bolj ko je družina premožna, lepša je «slava». Ciganska godba, vesela, brezskrbna, poskočna, dobra ljuta rakija, izbrane jedi, veselost in petje v krogu domačih. Prične se «slava» popoldne in končava kasno v noč. Premožnejši jo praznujejo tudi po več dni, tako da postanejo ciganski sviači že trudni in odhajajo z chripelimi glasovi, komaj še poskakovaje z malomarnimi koraki, sakteri pod pazduho svoje črne ciganske gosli, ki spremljajo od solnca opaljenega veseljaka - brezdomca od rojstva do groba . . .

Odšel sem iz hiše veselja, iz doma filozofa Gašparja, ko se je danilo, in vso pot do doma premišljeval o gostoljubnosti bratov Srbov, o «slavi», ki sem jo pomagal praznovati, in ker me je spravila «stara, pristna srbska šljivovica» v dobro voljo, sem navsezadnje sedel za mizo in sklenil, da tudi «Jutrovcem» napišem nekaj veselega. —y.

Poliplja

Iz zbirke «PRISMUK» švedskega humorista HASSE ZETTERSTRÖMA.

Zaspan in truden sem bil, — dan je bil vroč in soparn. Zato sem zaspal na šezloni. Zbudil sem se šele, ker me je nekdo šegetal po mojem levem kolenu, ki je za takšne reči posebno občutljivo, takorekoč moje šegetalno koleno. Vsedel sem se in zravnal in moje lepe oči so prodirno pogledale mlado, še precej elegantno in simpatično damo, oblečeno v nekakšno uniformo z žoltimi gumbi. Na ovratniku pa je nosila številko.

«Oprostite,» sem rekel, «takoj bom vstal, si pritrdil ovratnik, zavezal kra-

lalo redne dramatične predstave, ki jih rodi z vso vnemo br. Mirko Rojina in ima že lepo vrsto izvežbanih domačih igralcev. Tako bo skrbelo mlado društvo za telesni in duševni napredek svojega članstva, pa tudi ostalemu občinstvu bo nudilo lepo in zabavno razvedrilo Sokolskemu društvu v Stražišču želimo obilo uspeha pri požrtvovalnemu delu.

Osnutki za naraščajski znak. Natečaj za osnutke sokolskega naraščajskega znaka je razpisan do 30. novembra t. l. Prva dva osnutka sta že vložena pri JSS. Došla sta iz Kragujevca v Srbiji. Ostali jugoslovenski umetniki se doslej še niso zglasili.

Kraljestvo mode

Modna dama

Dogme, ki jih vidimo in beremo v modnih poročilih, si često nasprotujejo. Nesporno pa je, da ima današnja moda za svoje glavno načelo preprostost. Interesantno je obenem, da se moda kljub temu ali morda ravno zato poslužuje tako lepega in izbranega materijala kakor že dolgo ne. Harmonična spojitev elegantne preprostosti z izbranim materijalom pa je ravno umetnost. Ženska, ki nima res finega okusa, da često dragocenemu materijalu le značaj bahavosti. Današnje modne kreacije izgledajo na prvi hip kakor da so komponirane samo za visoke, vitke postave; a temu ni tako. Preprosti dolgi kroj, oziroma potegnjena linija, da lahko tudi močnejšim in majhnim postavam videz vitkosti, čeprav pride moderna liniaj obleke do najpopolnejšega izraza seveda na vitkem telesu, ki izziva v današnji moderni obleki naravnost občudovanje.

Te na antiko spominjajoče prelestne oblike pa bi ne bile mogoče, da ne bi imeli na razpolago toliko krasnih, čudovito mehkih tkanin, pa bodi to volna, velour ali svila, stisnjen flaš, zlat ali srebrn lamé, brokat iz kovinastih niti, svilen in polsvilen damast, krepsaten, georgettesaten itd. Vsem na čelu pa stojita v letošnji sezoni «velour šifon» in «moiré», samo da to ni tisti moiré, kakor nekdanji, ki je bil trd in negiben. Vse tkanine današnjega časa so mehke in valovite, ter se dobijo v vseh barvah, diskutnih in «glasnih», v belem, črnem, rujavem vseh nijans, pa tudi modro, tu in tam lila, citronasto - rumeno. Elegantna je mandeljnasto zelena, a tudi rožnata. Krasne so te barve z zlatim, srebrnim ali «perlastim» nakitom. Lepi so tudi aranžmaji gladkih, ob strani naštitih in nekoliko poševno nastavljenih volan, valovite draperije in gube «godet». Tudi pentlje kot zaponke v sprednji ali zadnji sredi so šik, a le za nekatere dame.

Pas je še vedno globoko pod normalo. Dolžina krila sega kljub vsem diskusijam običajno še vedno do členkov, le krila kostumov so krajša. Plašči so dolgi, posebno večerni, ker pač morajo kriti vso dolžino toalete. Omenim naj pri tem izredno razkošnost podloge večernega plašča, ki ima sedaj obliko v pasu se prilegajočega, a navzgor zelo razširjenega kepa.

Rokavi so pri popoldanskih toaletah največkrat všiti, dolgi ter ob roki ozko se prilegajoči; končujejo se z zvončastim volanom, ki pada skoraj do polovice prstov. Docela pa so izginili rokavi pri večernih toaletah; obveljala je maksima, da je najlepši kras družabne toalete lepo oblikovana, do ramen vidna roka. Poleg prevladujočega ovalnega dekolteja se pojavljajo tudi že špičasti, spredaj in zadaj, niso pa več tako pretirano veliki, kakor so bili še nedavno. Želeti bi pač bilo, da bi bile spričo te goloroke in tanke mode gledališke in koncertne dvorane nekoliko bolj zakurjene. Kajti če tu-ii pride naša lepotica v dvorano ali gledališče s kožuhom ali s kepom preko ramen, je zanjo vendarle poglavitno, da se ga čim prej znebi, posledica pa je le prepogosto nahod ali še kaj hujšega.

Da ponovim k sklepu še enkrat svoj refren: krono in šarm daje moderni toaleti predvsem hotena, skrbno izbrana preprostost. **Novska.**

Iz življenja in sveta

Nagota na odru

Dunajski «Burgtheater» je bil včasih vzor moralnosti in korektnosti. Razne stare nadvojvodinje, ki so pozabile svoje mladostne doživljaje ali so bile zavidne cvetočemu naraščaju, so skrbele, da se na dvornem odru nagota ni kazala več, kakor je najmanje treba. Vsi ravnatelji so imeli hude borbe z dvorno cenzuro, a glede moralnosti so prenašali hočeš — nočeš — moraš najkrajše uzde. Po prevratu se je Dvorno gledališče izpremenilo v Državno in glede moralnosti so postale dovoljene največje svobodščine. Tako so uprizorili Kleistovo «Penthesilee», tragedijo, ki jo je pred 100 leti Goethe odklonil, češ da ni uprizorljiva... Zdaj je uprizoritev senzacijonalna, kajti toliko nagote Državno gledališče še ni videlo. Penthesilea je Amazonka, ki končno iz ljubezni raztrga Ahila z lastnimi zobmi in nohti, a pomagajo ji psi. Iz ljubezni. Penthesilea je torej sestra Salomina, ki poljublja na ustnice obglavljenega Janeza Krstnika in sorodnica Judite, ki je morila potem, ko je ljubila.

Dunajska igralka, ga. Pünkösdy igra Penthesileo napol kot furijo, napol kot vilo, kot besno levinjo in dobrikajočo se mačico. Kritika pravi, da je izgledala umetnica kakor blazna kmetiška pun-čara, bujna in plavolasa, a da ni zbujala nikakega tragičnega dojma niti sožalja. «Le lepi, močni zobje in mogočna bedra so pristojali telesni sliki, ki jo imamo o zversko krvoločni ženski.» In kritika se jezi nad »neumljivo neokusnostjo« vse uprizoritve. Amaconke so nastopale s peresi na glavi kakor Indijanke in so imele popolnoma gole noge. Ko odloži Penthesilea oklep stoji pred občinstvom «v tako kratki svileni košuljici, da se mora gledalec pri vsaki odločnejši kretnji bati naj hujšega. Ko se vrže končno na tla, se pojavijo — hvala Bogu! — pod trfotajočo košuljico tesne, meso iztiskajoče hlačice. Iz Amaconke nastane tako — žalibog! — cirkuška jezdalka»... Tako se jezi kritika, a publika se imenitno zabava...

Nedavno se je jezil slovenski operni kritik, da nastopajo v «Aidi» naše baletke in bojevniki egipčanski golih nog ter brez trikojev. Zahteval je, naj bi si svoje gole ude vsaj z rujavo šminko tako pobarvali, da bi bili videti od solnca opaljeni ter bi tako učinkovali dostojneje. Trikoji in šminke pa so dandanes celo za dunajsko Državno gledališče tako dragi, da mora utihniti morala. Sicer pa ostane resnica, da nagota ni nemoralna, nego je izzivajoča le oblečena, a namenoma le skopo razkrivana nagota. Tega načela se drži danes tudi najvišji umetniški dramski zavod Avstrije ter ne pohujšuje, nego kvečjemu vzbuja smeh. Ta pa ni škodljiv.

× **Ameriška zračna flotilja na potu okolu sveta.** Poveljnik ameriške zračne flotilje general Mason je nedavno izjavil ameriškim novinarjem, da bo ena eskadrila ameriške zračne flote spomladi obšla svet. Svojo pot bo nastopila na atlantski ameriški obali, letela bo preko ameriškega kontinenta do Aljaške preplula Beringovo ožino, celo vzhodno obalo Azije, Indijo, Perzijo, Evropo, Skandinavijo in Grönlandijo. Nato poleti domov na svoj start. Zrakoplovi bodo tako urejeni, da bodo lahko preleteli 2 tisoč milj dolgo progo ne da bi morali pristajati.

× **Sestanek potom brezžičnega telefona.** Pred kratkim so napravili v Londonu zanimiv poskus, ki je imel namen dokazati, v koliko se dá razširiti uporabljivost brezžičnega telefona. Neki profesor z londonske univerze je imel potom brezžičnega telefona predavanje ter je na koncu svojega govora pozval slušatelje na sestanek za prihodnji dan. Za mesto sestanka si je izbral prostor pred westminstrsko cerkvijo. Profesor je računal, da pride na njegov sestanek kvečjemu 200 oseb, in se je zelo začudil, ko je doznal, da je prišlo na sestanek nad 5 tisoč ljudi. Njegov poskus glede uporabe brezžičnega telefona se je torej obnesel nad vsako pričakovanje.

× **Nenavaden zakonski par.** Kakor vse kaže, se ljubavna strast dandanes bolj razvnema pri starih kakor pri mladih ljudeh. Dogaja se, da prihaja do zakonov med starejšimi dedci in starejšimi devicami. V mestu Essex n. pr. se je nedavno vršila genljiva svadba nekega 90 letnega starca z 81 letno starico. Obe revčka sta bila tako slabotna, da sta morala med cerkvenim poročnim obredom sesti ter sta se morala pri odhodu iz cerkve opirati na palice. Potem so ju ljudje odnesli v avtomobil, v katerem sta absolvirala svoje poročno potovanje.

× **Razstava lepotic.** V Newyorku se je pred kratkim vršila razstava lepotic, katere so se udeležile žene in deklice iz 88 ameriških mest. Razstavo je priredil sindikat tvornic za kozmetična sredstva — industrije, ki menda najbolj nese med vsemi podjetji v Ameriki. Društvo je o priliki razstave izdalo proglas v obliki letaka. V proglasu je trdilo, da ima Amerika najlepše žene pod solncem. Izložba, ki je uspela nepričakovano dobro, je na koncu iz svoje srede izvolila tudi kraljico ameriške lepote, ki bo vladala nad ameriškimi lepoticami leto dni, nakar se bo vršila nova razstava, ki bo izbrala zopet novo kraljico ameriških lepotic.

Gospodarstvo

Državne dobave v naši državi

V vsaki državi igrajo državne dobave veliko vlogo. Državne dobave so za celo gospodarstvo največjega praktičnega pomena, zakaj država ima v svojih upravnih panogah trajno velike potrebe. Današnji čas je država, ki vzdržuje številno vojsko in mnoge velike obrate kakor železniški, najvažnejši naročnik za industrijo, obrt in trgovino. Umevno je, da se kupčijski sloji vseh vrst živo zanimajo za državne dobave. Naravno je, da domači gospodarski krogi posvečajo dobavam posebno pozornost in se odločno upirajo, da bi se potrebe državne uprave pokrivale z naročili iz inozemstva. Na tem, da je zadovoljivo urejeno vprašanje državnih dobav, imajo skladen interes domači delodajalci in delojemalci.

Tudi v naši državi je vprašanje državnih dobav velike važnosti, povojni pa še tem večje, ker so potrebe vsled obnovitev in novih izgradenj v vseh upravnih strokah zelo narasle. Naša trgovina in industrija se za državne dobave trajno interesira. Njena prva zahteva je, da ostanejo doma vsa dela in naročila, katere more domače podjetništvo pokriti. V tem pogledu je vša leta od prevrata dovolj pritožb, ker se je ugotovilo, da gre cela vrsta naročil iz naše države v tujino na škodo naše plačilne bilance.

Druga vrsta pritožb naših domačih tvrdk se obrača proti načinu oddaje državnih dobav. Vobče se toži, da je celo poslovanje preveč težavno in preokorno. Cela vrsta predpisov je, ki provzročajo izgubo časa in nepotrebne stroške. Postopanje je tako okorno in nadležno, da oplaši mnogokateregga podjetnika od dobave same. Na vsak način je položaj tak, da treba velike potrpežljivosti in tudi izkušenosti onemu, ki se udeležuje ofertalnih ponudb.

Glavni vzrok nezadovoljnosti naših dobaviteljev leži pa v nerednem plačevanju izvršenih in opravljenih dobav. Državni dobavitelji morajo za svoj zaslužek in za svojo kupnino čakati celo večnost. Najrazličnejše težave imajo pri dobavah. Ko pa je naposled vse v redu in po predpisu izvršeno, nastane resničen križev pot, predno prideš do plačila. Vsled počasnega plačevanja dobaviteljem so celo mnogi veliki liferantje, gospodarsko krepki, prišli v prav neprijeten položaj. Ob času skopih obresti ter krutega pomanjkanja denarja in kredita more celoletno zadrževanje zapadlih plačil spraviti najbolj zdravega gospodarskega junaka iz ravnotežja. Gospodarske korporacije se odločno zavzemajo pri finančnem ministru za hitro plačevanje državnih dobav. V današnjih trdih časih je vsak znesek dobrodošel v kupčiji. Tudi v Sloveniji imajo kupčijski krogi vseh vrst kolosalne terjatve. Pričetkom leta so cenili znostanke na 100 milijonov dinarjev. Zadnje mesece in tekom leta se je nekoliko obrnilo na boljše, vendar je pa država na dolgu velike vsote. Ni dolgo tega, kar smo čitali javne pozive državnim upnikom. Žal se naši interesentje ne oglašajo vedno tako, kakor je v takih vprašanjih potrebno v interesu stvari. Brezbrižnost in sramežljivost samo škoduje celi akciji. Ne bo dvoma o tem, da je po oceni poznavalcev razmer dolgov še za kakih 40 do 50 milijonov dinarjev pri nas. Čujemo, da so nekaterim dobaviteljem dali posebne bone. To je že napredek, ali ako jih na moreš vnovčiti in jih Narodna banka ne eskontira, je pač praktično malo haska.

Finančni minister je ponovno poslednji čas vsled intervencij izjavil, da se hoče požuriti s plačilom starih dolgov in plačevati nove dobave kurantno. Likvidacijskega buližeta zato ne bo predložil skupščini. Prizadeti dobavitelji ravnajo modro, da živo trkajo za plačilo. Tudi pri tej priliki velja včasih: Že zaradi nadležnosti Vas bom uslišal! Treba pa je pri teh zahtevah največje točnosti v podatkih strank, zlasti kadar se obračajo za intervencije do organizacij. Navesti treba zlasti, komu se je dobavilo, kaj in kdaj, točni znesek in datum računa, koliko je plačano in koliko je še na dolgu. Akcije organizacij pripravljajo tako rekoč teren. Ker je rad grešnik trdovraten, je dobro, da upniki poganjajo tudi vztrajno sami svoje zahtevke.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (21. t. m.) ni poslovala radi pravoslavnega praznika Arhangela Mihaela.

= **Konferenca industrijalcev v Mariboru.** Včeraj popoldne se je vršila v Mariboru pod predsedstvom drja. Pipuša konferenca industrijalcev, kateri sta prisostvovala tudi podpredsednik državne Industrijske centrale dr. F. Windischer ter tajnik Zveze slov. industrijcev inž Šuklje. Na konferenci se je vršila vrlo podučna razprava, katero je pričel dr. Windischer z ilustrativnim ekspozejem.

= **Carinska konferenca v Ljubljani.** V smislu razpisa uprave glavne carinarnice št. 816 se bodo vršile vsakih 15 dni v prostorih trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani carinske konference. K tem konferencam imajo pristop vsi trgovski in obrtniški krogi ter podjetja. Prva taka konferenca se bo vršila v pondeljek dne 26. novembra ob 6. uri popoldne v prostorih trgovske zbornice. Vsi interesenti se vabijo, da se te konference v kar največjem številu udeleže.

= **Trgovinska pogodba z Avstrijo.** Iz Beograda poročajo: Odpotovanje naše delegacije za sklepanje trgovinske pogodbe z Avstrijo je odloženo, ker je ministrstvo za trgovino in industrijo predalo narodni skupščini načrt nove carinske tarife. Dokler se ta načrt ne uzakoni, se pogajanja ne bodo vršila.

= **Naš izvoz lesa v Italijo ponehava.** Kakor nam poročajo, je povpraševanje italijanskih kupcev po našem lesu ponehalo, ker so zaloge lesa v Italiji ogromne. Iz Slovenije gredo sedaj v Italijo le manjše količine. Pač pa se zopet Švica zanima za naš les.

= **Potrošnja umetnega gnojila v naši državi** je bila v letu 1922: v Srbiji 80 tisoč kg, v Vojvodini 7.680.000 kg, v Slavoniji in Baranji 1,090.000 kg, v Srmu 360.000 kg, v Hrvatski in Medjimurju 2,690.000 kg, v Sloveniji 1,980.000 kg, v Dalmaciji 490.000 kg, v Bosni in Hercegovini 70.000. Skupno 14,440.000 kg. Od te količine se je uvozilo iz inozemstva: 1,500.000 kg superfosfata, 1,080.000 kg kalijeve soli, 40.000 kg čilskega solitra, 20.000 kg amonsulfata in 6,260.000 kg Thomasove žlindre. Skupno 8,900.000 kilogramov.

= **Povpraševanje inozemstva po naši opeki.** Iz Beograda javljajo, da se v zadnjem času pojavlja veliko povpraševanje inozemstva po vojvodinski opeki, ki se izvaža v Madžarsko, Grčijo in Rumunijo. Vojvodinske opekarne so zaprosile prometno ministrstvo, da jim da več je število vagonov na razpolago. Prometni minister je obljubil ugoditi prošnji.

= **Carinske konference pri carinarnici na Jesenicah.** Trgovska in obrtniška zbornica opozarja vse interesirane trgovske, industrijske in obrtniške kroge, da se bodo vršile carinske konference pri carinarnici na Jesenicah v smislu razpisa št. 216 generalne direkcije carin redno vsakega 10. in 25. v mesecu v pisarni upravnika carinarnice. Ako pade ta dan na praznik ali nedeljo, se vrši konferenca en dan poprej. Konference pričnejo vsakokrat ob 17. uri. Prva konferenca se bo vršila v pondeljek dne 26. novembra. Zbornica priporoča interesentom, da se vsakokrat v čim večjem številu udeležijo konferenc, na katerih bodo imeli priliko iznesti vse želje in pritožbe, ako se po njihovem mišljenju v posameznih primerih napačno tolmačije carinska tarifa in naredbe.

= **V trgovinski register so se vpisale** nastopne tvrdke: «Alpeko», trgovsko-industrijska družba Al. Pečovnik & Ciz v Ljubljani; Jugoslavenska industrija ulja i boja, d. d. v Ljubljani; Kerne & Favai, komisija in trgovina na debelo s kolonialnim in specerijskim blagom v Ljubljani; Lesar & Schmidt, trgovina s specerijskim, kolonialnim in materialnim blagom, z delikatesami in galanterijo na drobno v Ljubljani; Posest — realitetna pisarna, d. z o. z. v Ljubljani; Vladimir — tvornica vreč in perila, trgovska in industrijska d. z o. z. v Ljubljani; Meznarič & I. Požar, pražarna kave v Mariboru; Keramika, tovarna peči, štedilnikov, kamenine in šamotnih izdelkov J. Klemenčič, d. z o. z. v Novem mestu; Franko & Teichner, trgovina z mešanim blagom v Ptuju; Josip Hočevar, knjigarna in trgovina s papirjem in galanterijo na Bledu; Ivan Zgonc trgovina z mešanim blagom v Cerknici; Roman Šmuc, trgovina s perotnino v Dolnjem Logatcu; Marija Hafner, trgovina z žeblji v Ljubljani; Zoran Škerl, trgovina s sadjem in deželnimi pridelki na debelo v Ljubljani; Petar J. Miović — Pasteurit, trgovina kletarskih strojev in potrebščin v Mariboru; Josipina Klemenčič, trgovina z deželnimi pridelki in sadjem na Rečici pri Bledu. Izbrisale so se: Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg, trgovina s knjigami v Ljubljani; Peter Hochnegger in drugovi, tvornica potnih čevljev v Mariboru; Janez Konda, krčmarska obrt v Kandiji; Ludovik Gerkman, ml., trgovina z usnjem v Ljubljani; Anton Prašel, trgovina s pisarniškimi potrebščinami v Ljubljani; Cecilija Medja, trgovina z lesom v Mlinu; Franz Božič, Gemischtwarenhandlung v Novem mestu; Milka Bohinjec, trgovina z mešanim blagom na Rečici.

= **Posvetovanje o uporabi umetnih gnojil.** Dne 28. in 29. novembra bo imelo ministrstvo za poljedelstvo in vode v poslopju razredne loterije v Beogradu širšo konferenco privrednikov. Na konferenci se bo razpravljalo o umetnem gnojenju v naši državi.

= **Izredni občni zbor Ljubljanske borze** se vrši v pondeljek z dnevnim redom: izpremenba pravil.

= **Češkoslovaški državni proračun za leto 1924.,** ki je bil odobren ima nastopne postavke: izdatki: redni Kč 12,287,026.855, izredni Kč 4,706,950.050, skupaj Kč 16,993,976.9065; dohodki: redni Kč 15,987,448.068, izredni dohodki Kč 403,845.523, skupaj Kč 16,391,293.591. Nadalje je bil sprejet proračun državnih investicij v skupnem znesku 2229,230.000 čeških kron, k čemer je bil sprejet resolucijski predlog poslanca Patzela, da naj vlada čimprej izvede državna dela v svrho zmanjšanja nezaposlenosti in da podporo nedržavnim zasilnim delom v zahodnočeških industrijskih ozemljih, pri čemer naj misli na domače nezaposleno prebivalstvo.

= **Albansko - italijanska trgovinska pogajanja** so se pričela te dni v Rimu.

= **Likvidacija italijanske trgovske delniške družbe.** Milanski «Sole» javlja, da je stopila v likvidacijo «Societa Italo-Danubiana» v Cremoni. Družba se je osnovala leta 1920. z glavnico 10 milijonov lir in je bil njen cilj pospeševanje trgovine z obdonavskimi državami.

= **Italijansko posojilo Bolgarski.** Iz Sofije javljajo: V finančnih krogih se zatrjuje, da se je bolgarskemu zunanjemu ministru Kalfovu za časa bivanja v Rimu posrečilo skleniti posojilo, ki je namenjeno za industrijo in vojsko. Bolgarski nudi za to Italiji koncesijo za izkoriščanje petrolejskih vrelcev ter nekaterih v bližini glavnega mesta se nahajajočih podjetij.

= **Načrt nove novčanične banke v Madžarski** je izdelal Aleksander Popović, ki je predviden kot guverner te banke. Madžarsko finančno ministrstvo bo predložilo ta načrt Zvezi narodov.

---

vato, počesal prečko in si nataknil drugo lice!»

«To ni potrebno!» pravi dama. «Le kar po domače!»

«Takooo? Po domačeee? Ne, elegant hoče biti vedno eleganten. Sicer pa samo hipec!»

«No, pa le brž!»

Oblekel sem se in jo med tem vpraševal, ona mi je odgovarjala.

«No, mala, kaj pa pravzaprav želite? Ali prinašate donesek za «Jutro», ali prihajate po mojo sliko, ali želite, da vam odstrižem svoj kosler, ali pa se zadovoljujete z gumbom mojega telovnika?»

«Z menoj morate na revir!»

«Revir? Kaj ne poznate sami pota? Želite naslovno knjigo? Pa kaj sploh hočete pri policiji? Bolje je, če se jej izogibate!»

«Tja vas bom peljala, odsedeti morate kazen, ker se niste oglasili pri vojaškem naboru. Jaz sem policajka, Marija Jansson, št. 136, in vas bom eskortirala!»

Gumb mojega ovratnika se je v sredi prelomil. Pustil sem, da mi ostanka padeta med košuljo in trebuh, in vprašal:

«Čujte, mala, sedaj je že november, pust je torej že zdavnaj minil! Sedaj pa res nimam več časa. Sicer imate pa prav čedno . . . obleko. Mehko blago!»

«Ne dotikajte se me! Ljubkovanje z varhinjo javnega reda se kaznuje s špehkamro! Ne podkupujte službujoče uradnice!»

«Vi pa prav resno glumite svojo vlogo! Hahaha!»

«To ni vloga! Kaj res ne veste, da je skupščina sprejela predlog o ženskih policajih?»

«Sprejela? Prokleto dolgo sem spal. In pa da nisem bil pri naboru? Saj sme svako leto točno plačeval svoj škartni davek!»

«Sedaj pa naprej! Ne čvekajte toliko! Državna pravdnica Katinka Dalströmova vas bo že primerno ožela. Ajde sada!»

In sva šla prav zares. Vsi so gledali za nama. Toda nikdo se ni smejal. Vsi so tako resno gledali, in nekateri so policaju Mariji Jansson na cesti po vojaško salutirali. Mislil sem si: Sedaj se mi pa zares sanja! Obrneš se v steno, — morda pride še kaj. Marička, le dalje!

Prideva do Žableka. Na vratih sedi starka, tudi v uniformi, in s «šmirgljem» ribilje po stari nožnici. Mlajša sedi v pisarni, ima enako uniformo in s povečalnim steklom preiskuje neke ponarejene menjice in stanovanjske spise. Stari državni pravdnik, sitna in brezzoba Katinka Dalströmova, pa z nekakšnimi škarjami reže ploščo «pleha» in grdo gleda.

«Oprostite,» pravim, «smem li za hipec domov, ker me čakajo z večerjo!»

«Po večerjo lahko pošljete v ljudsko kuhinjo! Zaprite ga!»

Zaprle so me v samotno celico in mlado dekle je prišlo inspicirat.

«Ste vi tudi pri policiji?» jo vprašam.

«Da, stražmojster sem in cand. jur.! Kaj pa želite?»

«Gospodična stražmojster, vi ste pa res srčkani! Poznal sem deklico, ki vam je bila zelo podobna.» (Pri tem sem jo objel okrog pasu, pa se ni nič preveč branila.) «Gospod stražmojster, samo poljubček!» (čččk-mmm). «To je prvikrat, da poljubljam stražmojstra!» (Pa res ni napačna!)

«Oh, če bi kdo prišel!» zavzdihne.

«No, ga pač aretirate!» jo spomnim.

«Saj res!» se ponosno zravna. «Sicer pa itak moja sestra patruljira na hodniku.»

«Povejte mi no,» vprašam, «ali je vaš posel zabaven?»

«Včasih je, vedno ni. Včeraj sem prijela nijanca, na mi je to-la naredil!» (in mi pokaže modro liso pod komolcem. Barbar jo je vščipnil!), pa sem ga aretirala in z vozom smo ga spravile semkaj.»

Za korak odstopim in vprašam: «Pa se tudi možite?»

«Seveda, kako ne? Moja najstarejša sestra je komisar, in ima moža, ki plete nogavice v tvornici. Tudi te je spletel on!» (In mi pokaže svoje nogavice. Jaz pristopim za dva koraka.)

«Povejte no še,» vprašam, «ali je državna pravdnica Katinka Dalström kaj . . . no, prijazna?»

Odgovora ne dobim, kajti vrata se sunkoma odpro in zapovedujoč ženski glas pravi:

«Peljite jetnika gori!»

Dolga punica, — ista, ki je še oni dan pometala v kavarni «Zvezdi», me prime za roko pa hajdi po dolgem temnem hodniku, potem v veliko sobo za «moštvo»: soba je polna policajk, starih, mladih, grdih, brhkih, in uniformirane so različno, po činu. Vse me resno in nepremično gledajo. Ena med njimi, dolga ko preklja in grda kakor teoretičen greh, ukaže:

«Železje na roke in noge! Slecite ga! Telesna vizitacija!»

Sedaj sem se pa zares zbudil. Hu, hu!

Najboljši premog, drva in oglje
kupite najceneje pri
Družbi ILIRIJA, Ljubljana
Kralja Petra trg 8. — Tel. 220.

Jean de la Nuit

Lucifer

fantastičen roman o treh delih

19

Že po par stopinjah postojita in zadržujeta sapo. Tri korake pred njima stoji človek s puško v roki. Obrača jima hrbet. A moral je zaslutiti bližino živih bitij, kajti nenadoma se obrne, tako da mu vidita Sainclair in Pilou skoro natanko v obraz.

«Ne gani se! Mirno!» zamrmra Sainclair med stisnjenimi zobmi, kazalec roke mu pritiska na petelina.

Takoj nato pa spregovori glasno v samščini:

«Pilou, ustreli v ono-le skalo, da bo spoznal naše orožje . . .»

Provansalec sproži, krogla se z lahkim treskom zadene v kamen in splošči. Drugega glasu ni čuti.

Možak ni bil neumen. Razumel je, da bi mu krogla preluknjala čelo, še predno bi imel časa, odpreti usta in jeknili na pomoč.

In njegova smrt bi tudi nikomur nič ne koristila, kajti nikdo bi ne slišal poka . . . Da bi streljal, bi mu bilo sedaj popolnoma nemogoče, iz enostavnega vzroka, ker ni imel več puške. Pilou mu jo je namreč iztrgal iz rok, še predno je možak kaj hudega zaslutil . . . takoj ko je Sainclair ukazal, streljati v skalo. Vzel je ugrabljeno puško v levico, z desnico pa potegnil browning iz žepa in sprožil . . . Vse to se je zgodilo s tako brezpriverno naglico in gotovostjo, kakor je znal le Pilou.

«Udaj se, ali zapadeš smrti na mestu,» povzame Sainclair. «Izberi! In govori tiho!»

«Udam se,» odgovori možak še vedno osupel.

«Pilou, zveži ga in zamaši mu usta!» in k ujetniku obrnjen nadaljuje povsem mirno:

«Oni, ki smo ga prej srečali, je brez dvoma tvoj brat? . . . Tako podoben ti je . . .»

«Da, moj brat je,» odgovori ujetnik, ki ga je Pilou med tem povezal, usta pa mu še ni zamašil.

«Mogel bi ga usmrtiti še dosti lažje kakor tebe, ker sva ga napadla, še predno naju je videl. Pa ga nisem. Zadovoljil sem se s tem, da sem mu onemogočil vpitje in ga zvezal, tako da se precejšen čas ne bo mogel ganiti. Če ti je kaj na tem, da tudi tvoj tretji tovariš ne izgubi življenja, mi povej, kje se nahaja in kako bi se ga mogel najlažje polastiti. Prva dva napada sta se prav lepo posrečila. Bojim se le, da se tretji . . .»

Možak odgovori brez ovinkov z mirnim in odkritosrčnim pogledom:

«Oni tretji je moj oče, Adalbert Zucht. Meni je ime Franc in sem mlajši, drugi tam doli je Berthold, starejši. Naj mi oče kdaj ukaže karkoli zoper vas, vedite, da Berthold in Franc Zucht ne bosta nikdar pozabila, da ste jima darovali življenje. Spoznal vas bom izmed tisočev, če mi usoda dodeli, da vas še kdaj vidim. Mi se ne štejemo med obole Prusake, ampak smo doma iz goratega Badena, svobodni smo in znamo biti uljudni . . . Ne ubijte nam očeta! . . . Nikar ga ne ubijte! . . . Mati bi od žalosti umrla . . . Tam-le gori je, za ono-le belo skalo, ki nam ga zakriva, kakor nas tudi on ne vidi . . . On straži prelaz . . . Lahko ga presenetite, če greste vedno po tej le stezi, ki naenkrat zavije okoli skale. S te strani gotovo ne pričakuje nobenega neprijatelja. Zato ne bo tako pozoren kakor na drugo stran. Toda pazita vseeno, njegov sluh je izboren, čul bo vsak šelest. In zadene tudi natančno tja kamor meri . . . Ne ubijte ga! . . . Govori tudi francosko, kakor jaz in moj brat . . .»

Resno izpregovori Sainclair francosko:

«Ne bova ga ubila . . . Samo če bo streljal? . . . Tedaj sva pa prisiljena, da mu najmanj zdrobiva roko, kajti če njegov prvi strel zgreši svoj cilj, o čemer sem skoro prepričan, mu nikakor ne morem pustiti časa, da bi vnovič streljal. Toda gledala bova, da ga kolikor mogoče malo raniva. — Ti si dobro govoril in v tvojih očeh čitam, da govoriš tako kakor misliš. Zaupam tvoji besedi. Ali mi hočeš priseči, da ostaneš od tega trenutka dalje neutralen na oče strani? Če to obljubiš, ti odvzameva vezi in ne bova ti zamašila ust.»

«Prisegam!» pravi Franc in dvigne desnico.

«Jamčiš tudi za svojega brata?»

«Jamčim.»

«Dobro je. Razveži ga, Pilou, in osvobodi! Franc, vzemi svojo puško in pojdi k bratu! Pa tiho stopaj!»

Jean de Sainclair le Nyctalope je poznal ljudi po očeh. Vedel je, da ga Franc Zucht ne bo izdal. Zato mu je dovolil, da gre oborožen k bratu. Sam pa hiti s Piloujem po stezi proti oni veliki skali, za katero preži oče Adalbert Zucht.

Adalbert Zucht je imel nalogo paziti na pot, ki vodi čez prelaz, če bi se beguncem posrečilo uiti ostalim zasledovalcem, ki naj bi jih napadli od strani. Imel je nalogo vsakemu beguncu, ki uide lásu ali krogli, ter bi hotel pobegniti čez prelaz, usmrtiti konja, njega samega pa raniti v nogo. Bil je namreč oče Zucht izboren strelec in krogla iz njegove puške je s smrtno gotovostjo pogodila cilj, ki ga ji je on predpisal.

Sainclair in Pilou sta imela v toliko olajšano nalogo, da jima je bilo treba paziti le še na onega samega zasledovalca, starega Zuchta, in ni bilo nič več nevarno, če bi se zajetje starega gorjanca ne izvršilo baš brez vpitja in ropota.

«Idiva počasi!» dé Sainclair Piloujú. «Glejva, da mu prideva za hrbet . . . Glej, glej, nova misel! Ona skala stoji tako, da lahko prideva z dveh strani . . . Jaz grem po levi in pojdem mimo starega Zuchta, kakor da ga ne vidim . . . Zavpil bo seveda «roke kviškuj!» in bo prepričan, da se ne bom upiral, ker me bo držal s svojo puško v šahu. Jaz se v resnici ne bom upiral. Toda ko vzdignem roke in bo vsa njegova pozornost obrnjena name, skočiš ti odvzad k njemu in ga zgrabiš za roke . . . Nič hudega, če kaj vpije . . .»

«A če bo vendar imel dovolj časa, da sproži?» pripomni Pilou.

«Ba! Pazil mu bom pod prste . . . Potem pa, ko ga ti zgrabiš, se mu bo roka premaknila, in strel pojde čez mojo glavo . . . Sicer pa bom gledal, da . . . Torej si razumel?»

«Razumel, gospodar!»

«Sedaj se ločiva. Ti pojdeš tu po poti, jaz pa tam preko onega-le labirinta skal . . . In pazi . . . Meni bi bilo zelo težko, če bi bil kdo izmed naju prisiljen starcu pokvariti roko.»

Prizor je bil kratek, a vendar tak, da se Zucht do svoje smrti ne bo otresel spomina na sramoto, ki ga je po njegovem mnenju zadela ta dan.

Sainclair stopi izza skale, namenoma nekoliko glasno, obrnjen s hrbtom proti starcu, in hoče iti naprej.

«Roke kviškuj,» zavpije Zucht in zgrabi za puško. «Obrnite se!»

Sainclair se hlini presenečenega in prestraženega in uboga na klic. Zadovoljen in prav nič nezaupljiv privzdigne Zucht puško in hoče . . . V tem trenutku mu skoči Pilou na hrbet in mu onemogoči gibanje rok, s tem da mu z bedri pritisne leht i ob telo in s spretno in urno kretnjo iztrga puško iz rok, z levico pa mu popolnoma zastre pogled.

«Franz, Berthold!» kriči Zucht, «Zu Hilfe! . . . Zu Hilfe! . . »

Sainclair mu v kratkih in prijaznih besedah pojasni vse. Stari Zucht se umiri. Sinova pritečeta in drug drugemu si povedo, kako se jim je godilo. Previdni Berthold ugotovi, da jih velika skala izborno ščiti pred radovednimi očmi, ki zdaj brez dvoma zro z gradu skozi daljnogled na prelaz.

Po kratkem posvetovanju se ugotovi kot najboljše, da se vsi trije ujetniki zopet zvežejo in se jim zamaše usta ter nekoliko opraskajo kakor da so bili med bojem ranjeni, potem pa da jih Sainclair in Pilou položita na ista mesta, kjer je bil vsak napadeni, padeni.

«Ne bojte se za nas,» pravi Franc. «Prej ko v eni uri bo poslal baron ljudi, da poizvedo, kaj je z jezdeci, konji in z nami tremi . . . Osvobodili nas bodo, še predno se nas bo lotil glad in žeja . . . Mrtveci ne bodo govorili. Berthold in jaz pa bova povedala tako, kakor se je deloma v resnici zgodilo, in kakor bi se morda v vsem zgodilo, če bi jaz ne govoril z vami . . . Oče . . . njegovo ponižanje in presenečenje je preveč odkrito, da bi mu bilo še treba kaj govoriti ali se celó hliniti . . . On bo molčal . . . Midva bova pa nekoliko igrala komedijo . . . Mislim, da je naše življenje vredno teh malih laži, zakaj naš gospod baron ne pozna šal . . .»

«Toda,» vpraša Sainclair, «zakaj pa prenašate njegovo gospodarstvo? Mari ne morete živeti drugod kakor kaš tu, in končno ali tu sploh ne poznate zakonov in države? . . .

«Ne govorimo o tem, gospod,» odvrne Berthold in namrši obrvi. «Povežite in zamašite usta mojemu očetu, potem mojemu bratu, nato meni in nas položite vsakega tam, kjer ste ga našli! . . . Potem pa odidite odtod! . . . In če vam smem dati dober svet, ne vrnite se več! . . . Kajti onih, ki jih je naš gospod baron enkrat zgrešil, ne zgreši vdrugič več . . .»

Potem ne govore nič več.

Sainclair ostane pri tej beli skali in poveže ubogega Adalberta Zuchta, mu zamaši usta in ga položi na tla kakor je prav. Starec je še vedno vse zmeden in ne more pojmiti, da je šel tako neumno na led. Močan mož kakor je bil prej, se je zdaj v par minutah postaral za leta. — Pilou je med tem odšel s Francem in Bertholdom in ju povezal. Nato steče Provansalec na oni kraj, kjer sta čakala Corsat in Wolf z Lauro, ki je še vedno onesveščena, in z rdečelascem, ki se je popolnoma udal v svojo usodo.

Četrt ure kesneje dirka mala kavalkada naših znancev po nasprotni strani pogorja na vso moč hitro navzdol in nihče jih ne nadleguje več. Ko dospe do onega mesta v gozdu, ki ga je Sainclair natančno določil, predno je odšel na Schwalzrock, jih že čaka gospod Louis Nortmund z veliko in prostorno limuzino.

«Vendar končno,» vzklikne Alzačan. «Že sem se začenjal bati, da se vam je kaj pripetilo . . .»

Tedaj zagleda mlado ženo v Sainclairovem naročju. Bleda je kakor zid in nič s e n e g a n e. Nortmund sname klobuk . . .

IX. Ali je živa . . . ali —?

Konje poženejo v gozd. Pilou sede h kmilu, poleg njega se stisneta Wolf in Corsat. Sainclair in Nortmund posadita Laurenco Palli v zadnji sedež avtomobila na široko blazino kar mogoče udobno, sama pa sedeta njej nasproti na priklopni sedež, rdečelasca, ki zre še vedno topo in nemo pred se, pa posadita v svojo sredo.

Sainclair pove nakratko Nortmundu, kaj se je zgodilo, od kar sta se razšla, potem ga prepusti njegovim mislim, sam pa se pogrezne vse v globoko premišljevanje. Auto brzi z veliko hitrostjo proti Alt-Breisachu, koder se jim ne bo treba bati nikakih težkoč pri prehodu v Alzacijo; kajti gospoda Nortmunda so carinski in gozdni čuvarji dobro poznali, Sainclair pa je imel vse potrebne potne listine seboj v kovčku.

«Najprej, kaj z Lauro?» zaključi Sainclair svoje premišljevanje. «Rešiti jo je treba iz stanja katalepsije . . . kajti ona je živa! Ne morem in ne maram si misliti, da bi ne bila! . . .»

Z neskončno ljubeznijo in brezmejnim sočutjem pogleda mladi ženi v lepo lice.

«Potem, druga točka. Obiskati moram profesorja Lourmela. On bo vedel, kaj je z Ireno in malim Henrijem, ka z Mathiasom Narbonnom, če je odpotoval z L a m p a s o m v New-York. Povedati mu moram, kaj sem te dni doživel. Potem se vrnem in napovem vojno Schwalzrocku in njegovemu Luciferju. Vojna ne bo dolga. On ali jaz! Eden izmed naju mora pogniti popolnoma v prah, in sicer še pred desetim junijem . . . to je do tistega dne, ko misli Lucifer izvršiti prevrat . . . Do desetega junija imamo časa, štirinajvajset dni torej, ker je danes sedemnajsti maj.»

Divje misli se pode Sainclairu po glavi, ko premišljuje in pogleduje Laurence Paili, in neprestano se sprašuje:

«Ali živi? . . . Ali je mrtva? . . .»

Automobil drvi naprej.

300%

prihranka

nudi primeroma najnižjem potplatu Palma kavčukov podpetnik in potplat.

KORESPONDENT

izvežbana, zanesljiva in samostojna pisarniška moč, zmožen slovenske in nemške korespondence, spreten stenograf in strojepisec, **se takoj sprejme.** Istotam se sprejme tudi

KONTORISTINJA

z daljšo prakso v trgovskih podjetjih. 6004

Golob & Ko., tovarna kemičnih izdelkov, Vič.

Zahvala. 6025

Povodom smrti naše iskreno ljubljene matere in tete, gospe

Franje Pickove, roj. Pauser

se najtopleje zahvaljujemo za izraženo sočutje in izkazane ji časti na njeni zadnji poti ter poklonjeno prekrasno cvetje.

Iskrena zahvala častiti duhovščini, gosp. dr. Schiffrerju za skrbne zdravniške obiske ob času njene bolezni vsem sorodnikom in znancem, ki so med boleznijo z obiski lajšali njej in nam trpljenje ter prihteli iz Kočevja, Vel. Laš, Dobrepolj, Sodražice itd., da jo spremijo na njeni zadnji poti, dalje «Sokolu» in Gasilnemu društvu za častno spremstvo, pevskemu zboru za v srce segajoče žalostinke, končno vsem onim, ki so nam na ta ali oni način skusali lajšati nenadomestljivo izgubo.

V Ribnici, meseca novembra 1923.

Žalujoča rodbina Pickova.

Prvovrstna trgovska hiša

tik glavnega kolodvora v Ljubljani (Resljeva cesta št. 22), obstoječa iz velike enonadstropne stanovanske hiše s kletmi, treh samostojnih stavb na dvorišču, ki služijo za skladišča in pisarne, obširnega dvorišča in vrta (celokupna površina realitete okoli 3000 m²)

se proda

najboljšemu ponudniku po pismeni ofertalni licitaciji v zmislu pogojev, ki so v pisarni podpisane družbe na upogled in ki se na zahtevo dopošljejo.

Vse ponudbe morajo biti vložene do dne 15. decembra 1923. in so obvezne do dne 15. januarja 1924.; vsak ponudnik mora tudi sočasno podpisati prodajne pogoje.

Vsi trgovski, tako skladiščni kakor tudi pisarniški lokali so kupcu takoj na razpolago.

Ponudbe je nasloviti zapečatene in označene z napisom: „Ponudba za hišo“ na Slovensko trgovsko delniško družbo v likvidaciji v Ljubljani. 6018

Naročajte „Jutro“!

†

Potrtim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naš nadvse ljubljeni, nepozabni soprog, oziroma oče, stari oče, brat in stric, gospod

Martin Orožim

posestnik in lastnik valjčnega mlina, gerent okrajnega zastopa vranskega, predsednik krajnega šolskega sveta, član okrajnega šolskega sveta, bivši župan in občinski odbornik

v torek dne 20. novembra ob 9. uri dopoldne po dolgi in mučni bolezni, previden s svetimi zakramenti, v 67. letu svoje starosti, mirno v Gospodu zaspal. Pogreb dragega pokojnika se vrši v četrtek dne 22. novembra ob 10 uri dopoldne iz hiše žalosti na tukajšnje farno pokopališče.

Priporočamo ga v molitev in blag spomin.

GOMILSKO, dne 20. novembra 1923. 6010

Ana Orožim, roj. **Blatnik,** soproga. — **Franc Orožim; dr. Josip Orožim,** vladni koncipist; **Ivan Orožim,** lastnik valjčnega mlina v Št. Pa lu; **Ferdinand Orožim,** sinovi. — **Antonija Kovča,** roj. **Orožim,** sestra. — **Justina Širše,** rojenka. — **Marija Orožim,** roj. **Privšek,** snaha. — **Ivan, Verica,** vnuka.

Ali že veš novico?

10-20% popusta

dobiš pri

A. Šinkovic nasl. K. Soss

Ljubljana, Mestni trg 10.

KEKSI 5758

PREPEČENCI

ČAJNO PECIVO

OBLATI

vsi izdelki iz Rogaške Slatine

direktna detajlna prodaja

v parni pekarni

VILJEM BIZJAK

Gosposvetska cesta.

MODNI SALON

ANTON PRESKER

Sv. Petra cesta štev. 14

priporoča svojo zalogo moškega blaga, konfekcije, čepic, klobukov itd.

Izdeluje obleke po meri v najkrajšem času in po najnovejši modi.

Cene solidne. Postrežba točna.

Se priporoča za obilen obisk.

Pridobitne sloje opozarjamo na

Opšto carinsko tarifo

ki sta jo priredila

dr. Franjo Gospodnetić, inspektor gen. direkcije carine, in **dr. Konrad Šmid,** načelnik gen. direkcije carine.

Knjiga, ki obsega 540 velikih strani in ki velja vezana Din 330·—, s poštnino Din 338·—

se naroča pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani

Prešernova ulica 54.

Mali oglasi

Glasilo z državnim davkom na inserate vred do 20 besedi Din 6·—, vsaka nadaljnja beseda 60 par ved. — Plača se vedno naprej (lahko tudi v znamkah. Na vprašanja odgovarja uprava le, ako je vprašanju priložena znamka za odgovor ter manipulacijska pristojbina (1 Din).

Službe (dobe)

Konjskega hlapca
poštenega in dobrega, išče za takojšen nastop tvrdka „Vigea", Rudnik. 15242

Trgovski pomočnik
pošten in lepega vedenja, dobi mesto. Ponudbe na tvrdko Maks Robič, trgovina z mešanim blagom v Središču ob Dravi. 15369

Nadarjenega učenca
iščem za takoj, za mešano trgovino na deželi, prometni kraj Savinjska dolina, in poštene hiše. Stanovanje in hrana prosta. Prosi se za posredovanje. Ponudbe pod „Učenec" na Aloma Company, Ljubljana. 15405

Kuharica
po možnosti starejša, se sprejme k Oddelku finančne kontrole, Crna. Mesečna plača 150 Din stanovanje in hrana istotam. Nastop 1. decembra 1928. Ponudbe na: Oddelek finančne kontrole, Crna pri Prevaljah. 15350

Manufakturista
vojaščine prostega, vešča v enotni trgovini, samo prvovrstno moč, išče veletrgovina. Pismene ponudbe z navedbo dosedanjega službovanja in z označbo svojih zahtev pod „Prvovrsten-zanesljiv" na upravo „Jutra". 15333

Prodajalka
in vezalka se sprejmeta v specialno trgovino Viktor Bajt, nasl. 15329

Službe (iščejo)

Šofer
in avto-monter z dolgoletno prakso, otežen, trezen, išče službe za osebni ali tovorni avto. — Naslov pove uprava „Jutra". 15321

Gozdarski svetnik
prevzema dela za sestavo šumsko gospodarskih osnov, revizij, cenitev gozdov i. dr. Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Strokovnjak". 15313

Deček
14 let star, poštenih kmetskih staršev, želi vstopiti v manufakturno trgovino v mestu ali na deželi. Naslov pove uprava „Jutra". 15219

V modistovski stroki
bi se rada izučila gospodična. Cenj. ponudbe, ki pridejo v poštev samo za Ljubljano, naj se pošiljajo na upravo „Jutra" pod šifro „Modistinja". 15213

Gospodična
z nekaj prakse išče primernega mesta kot pis. moč, gre tudi kot blagajničarka ali kaj sličnega. Ponudbe pod „Pis. moč" na upravo „Jutra". 15195

2 oglarja
iščem za žganje drva. Plačam 200 K za 100 kg. Ivan Magavac, Krka pri Stični. 15182

Šivanje
na stroj pletenih stvari bi sprejela gdč. Več v Križevniški ulici 9, vrata 5. 15348

Katera trgovina
z mešanim blagom vzame 15letno, močno, zdravo dekle, zmožno slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, kot učenko v trgovino. Dekle se uči že šest mesecev v trgovini in bo radi opustitve trgovine odpuščeno. Ponudbe se prosijo pod šifro „Brez staršev" na upravo „Jutra". 15370

Skladiščnik
špecerijske stroke, vojaščine prost, zmožen slovenskega, srbohrvatskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, želi izpremeniti za katero drugo primerno ali pa isto mesto. Naslov v upravi „Jutra". 15356

Absolvent
srednje tehnične šole z večletno prakso v strojni, stavbeni kot lesni stroki, išče primernega mesta pri kakem tehničnem podjetju. Ponudbe pod „Tehnik" na upravo „Jutra". 15393

Tehnik
strojni konstruktor, išče kako privatno konstrukcijsko delo, eventualno tudi na dom. Ponudbe pod „Delo" na upravo „Jutra". 15389

Šivilja
mlada, samostojna, gre začasno na dom k boljši rodbini. Naslove je poslati na upravo „Jutra" pod šifro „Ljubljana". 15341

Absolvent trg. šole
(17 let), zmožen strojepisja, stenografije, nekoliko italijanščine in pisarniških poslov želi primerne službe. Ponudbe pod „Zanesljiva moč" na upravo „Jutra". 15337

Pouk

Pouk in konverzacijo
v nemškem in v francoskem jeziku podaja. — Kdo, pove uprava „Jutra". 14615

Instrukcije
za osnovne, meščanske šole, pouk v glasovirju ter nemščini sprejme učiteljica. Ponudbe na „Jutro" pod „Natančna". 15381

Za slovensko-italijansko konverzacijo
iščeta zakonca Italijana v svrho priučitve slovenščine boljše dame, za spremljevanje pri obedih, izletih, v gledališčih itd. Ponudbe na Realitetno pisarno v Ljubljani, Poljanska cesta 12. 15378

Prodam

Nepremočljivi čevlji
št. 39, popolnoma novi, visoki, na zadrgo, se ceno prodajo na Rimski cesti št. 7, vrata 3. 15324

Lepa peč «Poebus»
iz litega železa, pločevine in šamota, dobro ohranjena, se proda za 1000 Din. Pozve se na stojnici pred šiškensko cerkvijo.

Specijalna zaloga
zimskega blaga (double, palmerston, flaus) ter izgotovljenih zimnikov, raglanov, ulstrov in vsakovrstnih oblek, Drago Schwab, Ljubljana, Dvorni trg 3. 244

1 nov voz z diro
na peresih in 1 nov ročni vozček za peka ali mekarja se proda. Pogleda se: Hrenova ulica 19. 15310

Divji kostanj
(zrnje) ca 500 kg se takoj poceni proda. — Vpraša se Oskrbništvo Brdo pri Kranju. 15231

Peč
emajlirana, znamke „Phoebus", s potrebnimi cevmi, se proda. Rabljena samo nekolikokrat. Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Peč". 15179

Dihurjevih kožic
prodam 37 komadov. Hotel Strukelj 26. 15051

Foto-aparata
13 × 18 podolgasti objektiv, 9 × 12 specijal aplanat, dobro ohranjena, prodam. Dopisi pod „Prodajalec" na upravo „Jutra". 15349

Vsled selitve
na prodaj zbirka nemških „Ziegelfabrikation" od Ing. Dümmler in Bock. Vprašanja na upravo „Jutra" pod šifro „Opeka". 15135

Elektromotor
110/120 volt, 1.5 amper, pripraven za veliki ventilator ali malo strojnico, se proda. Istotam tudi velika kopalna banja in motko kolo po zelo nizki ceni. Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Nizka cena 100". 15362

Spalnica
elegantna, masivna, mahagoni, politirana. Odplačilo eventualno na obroke. 14911

Štirivaljčen stol
sistema Ganz, kombiniran, v dobrem stanju, na prodaj. Matjan, Pužine, Hrušica. 15403

Pletilni stroj
št. 8 na prodaj. Naslov pove uprava „Jutra". 15379

Trapist sir I a
polnomasten nudi po 29.90 dinarjev franko pošta ali železnica. Trgovsko podjetje K. Mahorčič, Zagreb, Petrova ulica 35. 15351

Zimska suknja
se proda za 550 Din. Križevniška ulica 9, vrata 5. 15347

Kupim

Železno peč
srednje velikosti za trgovski lokal kupimo. Ponudbe na E. Reeman i drug, Spodnja Šiška, Jernejeva cesta 57. 15339

Stroji
za izdelovanje zabojev, najnovejšega sistema, se kupijo. Oferte z nepretiranimi cenami na upravo „Jutra" pod „Stroji". 15305

Pisalni stroj
rabljen, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Dober stroj". 15303

Blagajna
srednje velika, se kupi. Ponudbe je poslati k Milavc in drug, Ljubljana, Miklošičeva cesta 28. 15388

Surove kože
vseh vrst kupuje po najvišjih cenah Maschke & Comp., Gline ulica 27. Pot v Rožno dolino. 15237

Hrastovih in bukovih
hlodov za žaganje kupujemo vsako količino. Ponudbe z navedbo cene pod „Draga", lesna trgovska in industrijska družba z o. z., Ljubljana, Jeranova ulica štev. 14. 15315

Obrt

Kraniške klobase
pristne, pošiljam po pošti po 30 kom. poštni zavoj 7 dinarjev komad, franko Vrhnika. Zavoj vračuna lastno ceno. Se priporoča za obilni odjem Kos, mesar, Vrhnika. 15335

Modistka
Z. Gorjanc & Co., Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 27, poleg hotela „Tratnik", sprejema vsakovrstna popravila barušnastih in filz klobukov. — Postrežba točna. 11149

Kmet. pridelki

Vina!
Redka priložnost! 600 hl belih vin iz l. 1917. K 33, 100 hl iz l. 1919. K 24, 100 hl burgundca (rdečega) K 25, staro pristno slivovko K 100 po litru. Vina se lahko kupijo skupaj s sodi in se lahko dobijo v najem skupaj s kletjo. Kravagna. Ptuj. 15409

Krompirja in korenja
več vagonov po ugodni ceni na prodaj. — M. Stellwag, Brišljin, Novo mesto. 15331

Nepremičnine

Enodružinska hiša
s tremi sobami, kuhinjo in pritiklinami, 3 minute od cestne železnice, je na prodaj. Vse takoj prosto. Resne ponudbe pod „360.000 K" na upravo „Jutra". 15234

Proda se hiša
(vila), dvodružinska, letos v lastni režiji dograjena, na Gorenjskem blizu Ljubljane, letovišči kraj, pet minut od postaje. Stanovanje v dveh mesecih na razpolago. Ustmeno več. Ponudbe pod „Vila", Ljubljana, poštni predal 152. 15144

Izvrsten vinograd
s hišo, malim sadnim vrtom in gozdičkom, na Trški gori pri Novem mestu, se proda. Naslov pove uprava „Jutra". 15006

Enodružinska hiša
s 1000² njivo, oddaljena 15 minut od Ljubljane ob Dunajski cesti, se proda. Naslov pove uprava „Jutra". 14830

Žago s posestvom
na močni vodi, v bogatem gozdnem kraju, 10 minut od državne ceste, z dobrimi poslopji za vsako lesno industrijo sposobno. Posestvo meri štiri orala. Cena 400 tisoč dinarjev. Vprašanja je nasloviti na podruž. „Jutra" v Mariboru pod „Velika bodočnost". 14673

Prvovrstno njivo
prodam v bližini Stepanjske cerkve. Vprašanja na upravo „Jutra" pod „Njiva". 15399

Trgovska hiša
enonadstropna, v mestu na Dolenjskem, se proda. Hiša se nahaja na zelo prometnem kraju. Cena zelo nizka. Obrnite se na upravo „Jutra" pod „Bodočnost". 15359

Ugoden nakup!
Radi prevzema večje obrti se proda takoj po jako ugodni ceni krasna, skoro nova, dvonadstropna vila s 17 urejenimi sobami, vrtom, parkom itd. V vili vodovod in električna razsvetljava. Pripravna za vsak obrt. Leži v zdravilišču, najlepšem kraju Slovenije. Naslov pove uprava „Jutra". 15396

Nova vila
lepa, enonadstropna, s prostim stanovanjem, na periferiji mesta Ljubljane, je na prodaj. Naslov pove uprava „Jutra". 15325

Stanovanja

Kdo odstopi
vsaj 2 sobi s souporabo kuhinje boljši rodbini za dobo 3—6 mesecev? Plača po zahtevi. — Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Sredina mesta". 15294

Dve opremljeni sobi
po možnosti za takoj, išče solsiden trgovski uradnik. Ponudbe pod „Akademik 15071" na upravo „Jutra". 15071

Mesečno sobo
s hrano išče mlad, soliden gospod. Cenj. ponudbe pod 8/1426 na upravo „Jutra". 15404

Opremljeno sobo
sredi mesta išče za 1. december solsiden gospod. Ponudbe na upravo „Jutra" pod „1. december". 15386

Opremljeno sobo
v mestu za samca, elektrika, parket, odda Realitetna pisarna v Ljubljani, Poljanska cesta 12. 15376

Do 1500 Din mesečno
plačam za prazno stanovanje 2 do 3 sob s pritiklinami. Stanovanje bi moralo biti suho in brez ozira na to ali je hiša stara ali nova, samo ne na periferiji. Obrniti se je na upravo „Jutra". 15319

Opremljeno sobo
po možnosti s posebnim vhodom, eventualno tudi s hrano išče mlad gospod. Cenjene ponudbe na upravo „Jutra" pod „Opremljena soba".

Elegantno stanovanje
na Friškovcu, vila Fani, tri sobe in pritikline, parket, električna razsvetljava, zamenjam s stanovanjem treh sob. Malnarič, učitelj, Ledina. 15374

Stanovanje na deželi
z električno razsvetljavo, zasilno opremljeno, blizu postaje, lep miren kraj, se odda tudi za daljšo dobo v najem za več rodbin. Vprašanja na upravo „Jutra". 15308

Opremljeno sobo
v centru za zakonca, komfortno, z vso postrežbo in kurjavo proti najemnini do 1000 Din išče Realitetna pisarna v Ljubljani, Poljanska cesta 12. 15377

Soba
s posebnim vhodom in elek. razsvetljavo se odda akademiku ali trgovskemu sotrudniku manufakturistu kot sostanovalcu. Naslov v upravi „Jutra". 15327

Lokali

Brezplačno
preslikam stanovanje dotičnemu, kdor mi preskrbi primeren prostor za delavnico proti dobri najemnini v sredini mesta. Lahko tudi na dvorišču. Ponudbe pod „Delavnica" na upravo „Jutra". 15410

Dopisovanje

Akademično
naobražen gospod želi dopisovati z bogato, mlado damo iz poljubnih socialnih krogov v svrho poznejšega, skupnega življenjskega dela. Ponudbe pod „Hočem" na upravo „Jutra". 15152

G. učitelj Boc
ki je služboval v Prekmurju je vljudno naprošen, da se javi v tajništvu JDS v Ljubljani. Zadeva nujna in osebno važna. 15340

Gospodično
ki se je peljala v nedeljo 18. t. m. dopoldan od Grosuplja do Dobrepolja v kočevskem vlaku, se naprosi za cenjeni naslov pod „Pozdrav" na upravo „Jutra". 15391

Znanja želita
dva mlada gospoda z dvema gospodičnama. Ponudbe pod „Miroslav", „Bogomir" na upravo „Jutra". 15411

Srce onemu gospodu
ki bi posodil mladi gospodični 2500 Din. Vračala bi takoj v mesečnih obrokih. Cenjene ponudbe pod „Nujno 2500" na upravo „Jutra". 15375

Tri požeruhinje
sladkosnedke, želijo dopisovanja s tremi požeruhi sladkosnedeži. Ponudbe pod „Cedeu" imamo rad, Mira 20, Meri 19, Mara 19. 15344

Znanja
z elegantno, samostojno damo želi osamljen mlad kavalir na deželi v ugledni posiljiji. Strogo diskrecija gospodičnino. Dopisi pod „Gentjemen" na upravo „Jutra". 15342

Znanja želi
mladenič resnega značaja, neoporečene preteklosti, z večmilijonskim premoženjem z istotako, dobro vzgojeno gospico, koja poseduje boljše podjetje, oziroma večje posestvo. Resne ponudbe pod „Jasna bodočnost". 15334

Kapital

Kdo bi mi posodil
125.000 do 150.000 Din za dobo enega ali dveh let? Plačam 10 odst. obresti in pustim zneseк vknjižiti na posestvo na prvo mesto. Cenjene ponudbe prosim na upravo „Jutra" v Ljubljani pod „Prodaja monopola". 14917

50.000 Din
Kdo mi posodi, da vzamem pod jako ugodnimi pogoji v večjo trgovino z mešanim blagom na Štajerskem dobro poštene, pridne učenke v 16tih letih, event. tudi učenca istih let (praktikantinja) za učno dobo 1 do 2 let. Hrana in stanovanje v hiši. Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Kratka učna doba" s 1. januarjem. 15162

Posojilo
30.000 do 50.000 Din išče za krajši rok dobro vpeljano, jako dobičkanosno podjetje v Ljubljani proti popolni garanciji na 2 posestva, z ev. soudeležbo. — Ponudbe pod „Posojilo", Ljubljana, poštni predal 152. 15147

Kdo bi mi posodil
50.000 Din za dobo enega leta? Plačam 15 odst. obresti in jamčim ali z malim posestvom ali z novo vilo. Pod „December" na upravo „Jutra". 15248

Družabnika
išče ali proda dobro industrijsko podjetje, edino tako v Jugoslaviji. Potrebni kapital 200.000 Din. Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Industrijsko podjetje". 15100

Agilen družabnik
se radi rodbinskih razmer išče za trgovino z mešanim blagom ter lesno industrijo na deželi, s kapitalom 250 tisoč dinarji, kateremu bi se poleg soudeležbo na dohičku še dobro obrestovanje vloženega kapitala potom mesečne rente ugotovilo. — Dotičnik mora biti samec ter zmožen knjigovodstva. Ponudbe pod „Dobro vpeljano podjetje" na upravo „Jutra". 15366

Glasba

Pozor gostilničarji!
Zamenjam lep godbeni avtomat za pianino, tudi že rabljen. Naslov pri upravi „Jutra". 15127

Klavir
s štirimi oktavami za učenje se proda takoj po nizki ceni. Pozive se pri Jakobu Flis, Stob 33, p. Domžale. 15394

Živali

Dobrega psa-čuvaja
najraje buldoga, čistokrvnega, kupim. Ponudbe na upravo „Jutra" pod Čistokrvni". 15408

Volčja psica
čistokrvna, mlada, izvrstna čuvarica, se proda. Cena po dogovoru. Slavko Tomažič, Vita, Središče o. Dr. 15346

Razno

Osmošolec
ki mu je vsled rodbinskih razmer onemogočena vsaka pomoč, prosi vljudno dobrosrčno damo ali gospoda za podporo. Na upravo „Jutra" pod „Marljiv dijak". 15378

Iščem
za svoj zobotehnični atelje v Bosni pod izredno ugodnimi pogoji dobrega **asistenta** starejšo moč, zmožnega samostojno voditi prakso. — Glavni pogoj čisto, aseptično delo, popolnost v zdravljenju korenin (Wurzelbehandlung) in izvrševanje mostov. Kavcije zmožni imajo prednost. Ponudbe pod «Nujno» na Aloma Company, Ljubljana.

Ustanovljena 1869 **Tvrdka** Ustanovljena 1869

R. Miklauc
Ljubljana

Lingarjeva, Medena ulica in Pred Skofijo

priporoča svojo bogato zalogo

v moškem blagu

kakor suknu, ševjotu za površnike in raglane, kamgarnu za obleke in modne hlače, double štofu za zimske suknjiče in površnike.

Solidna postrežba! Znižane cene!

Prazni sodi

leseni in železni od petroleja, strojnega olja in bencina, **se kupujejo.** — Ponudbe se prosijo na **Kerno & Favai, Ljubljana, Dunajska cesta 17/I.** 5987

Rudniški obratovodja

visokošolec, z najmanj petletno prakso v zaplinjenih in sviženevarnih jamah (schlagwetter- und schwimmsandgefährlichen Gruben)

se takoj sprejme.

Prosto stanovanje, kurjava in razsvetljava na razpolago. — Ponudbe s prepisi izpričeval in točno detajliranimi zahtevami je poslati na:

Premogokop And. Jakil
Krmelj (Dolenjsko) 5943

Jugoslovansko importno in eksportno podjetje
ING. **RUDOLF PEČLIN.**

Stroji za vsako industrijo, lesno in kovinsko; poljedelski stroji in orodje; lokomobili in motorji; vseh vrst sitkalnice; veletrgovina železa za stavbene in konstrukcijske svrhe. Tovarna poljedelskih strojev, livarna za železo in kovine F. Farič izdeluje vse predmete iz litega železa v vsaki množini in velikosti točno po modelih, armature iz medi in kovin za vsako potrebo.

MARIBOR
Trubarjeva ul. 4.
Telefon interurban 82.

Krznarsko podjetje
najmoderneje opremljeno s stroji za strojenje in barvanje vsakovrstnega krzna, **išče kompanjona ali se proda.**
Potreben kapital 300.000 dinarjev. Zasigurani 100% zaslužek. Oferte je poslati pod „Krznarstvo" na Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg 8.

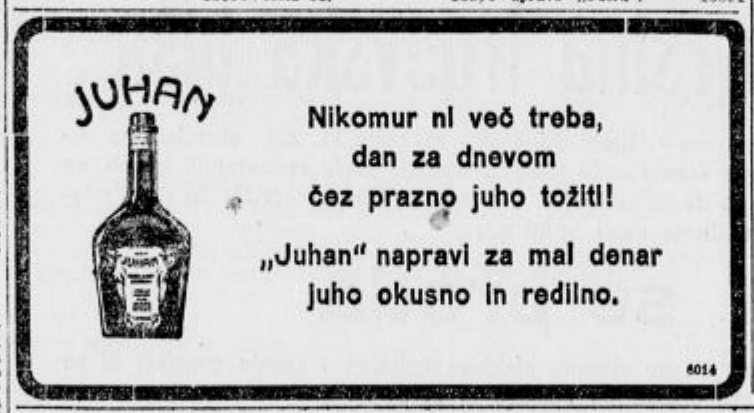

Nikomur ni več treba, dan za dnevom čez prazno juho tožiti!

„Juhan" napravi za mal denar juho okusno in redilno.

6014

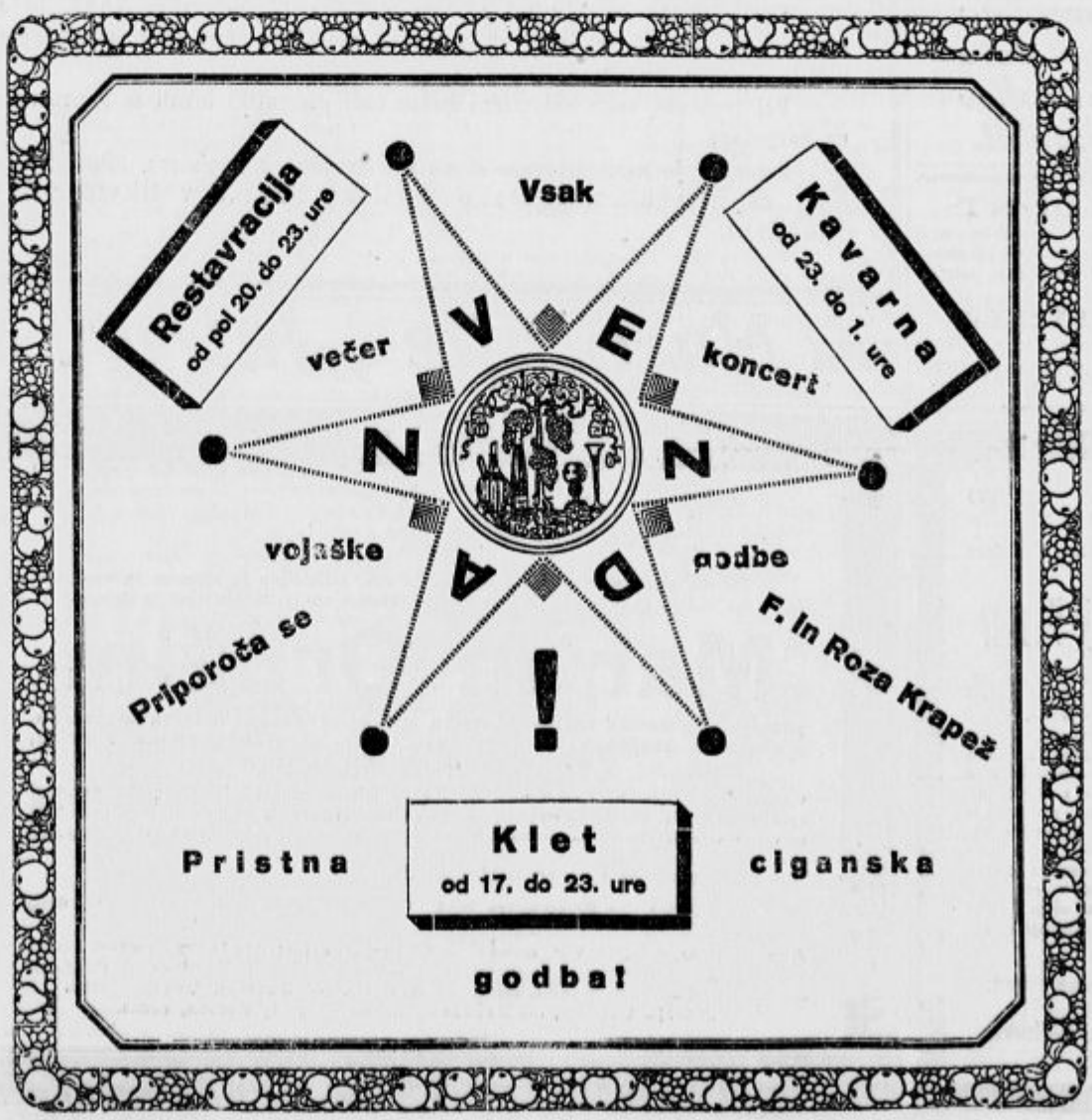

Modni atelje
M. Šarc
Angleške in francoske toilete najfinejša izvršitev
Ljubljana
Kongresni trg 4

Priporočamo knjigo
Dr. Jos. Tičar
Nalezljive bolezni.
Opisi važnih nalezljivih bolezni z navodili za nego bolnikov.
S slikami.
Cena s poštnino vred 20 Din 50 p.
Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ul. 54.

Domače vesti

21 000 000 000 000

Ljubljanski kinematografi so se preselili k «Slovencu», v katerem čitamo vsak dan najbolj okrogle cifre. Milijarde se valijo po amerikansko sem in tja. Najprvo sta bili dve, pozneje šest, potem jih je šest tisoč milijonov, potem 10, potem 41, potem 344 ne vem česa, in se ne ve, ali so to krone ali pare ali dinarji, v papirju ali zlatu, in da so to davki, (pa ni povedano, kakšni davki). Če bi se vse te cifre in same pisale s številkami, bi tiskarni zmanjkalo ničel. Ena milijarda = 1.000.000.000. Toliko teh numar je bilo potrebnih, da se napiše, kaj smo vse plačali?

Priznati moramo, da klerikalcem izvstno numare skačejo po njihovih glasilih. Tombole pa vseeno ne bodo zadeli. Še terne ne. Kajti vsakdo ve, da če plačamo za kakšno ničlo preveč, se nam ta nesreča dogaja le zato, ker imamo preveč ničel. Samoslovenskim članom Jugoslovanskega kluba se je včasih reklo, da so tigri. Ta parlamentarni Hagenbeck pa ni tako orasen Rjovejo namreč ti ljudski zastopniki le zato, ker ne dobijo v svojo kletko dovolj menaže, čeprav so podpisali Markov protokol. Sedaj bi namesto Brejca imeli radi Šporna za velikega župana. To svojo namero bi radi podprli z ofenzivo ničel in valijo milijarde sem in tja. Tiger ali ničla navadno ni vseeno. Če ti v pragozdu skoči za vrat tiger, ga boš čutil, če pa ti pade ničla na nos, še kihnil ne boš.

V našem političnem pragozdu pa ni te razlike. Mesto 21 tigrov in njihovega papirnatega rjovenja lahko telovadi okrog nas 21.000,000.000 ničel. Ali so te ničle okrogle ali suhe, gotovo je, da je njihova politična moč v sredi prazna, okrog in okrog je je pa le prav malo. Zato je prav lahko mogoče, da samo Slovenci plačali za kakšno ničlo preveč in dobili za kakšno ničlo premalo, odkar nosi politično moč in odgovornost 21 takšnih političnih milijard, kakor so gospodje katoliški branitelji milega naroda. Če zato primerjamo davčne milijarde in poslanske tigre SLS, moramo iz srca vzklikniti: «Bog živi» «ničle»! M. A. C.

*

* **Sestanki JDS.** V nedeljo, dne 25. t. m. se vrši po deseti maši javen shod somišljenikov demokratske stranke v Rajhenburgu. Kot govornik nastopi g. Ribnikar iz Ljubljane. Istega dne se vrši sestanek krajevne organizacije JDS v Izlakah pri Zagorju ob Savi, kjer poroča g. Majcen iz Ljubljane. Ob 7. zjutraj se pa vrši istega dne tudi ustanovni občni zbor krajevne organizacije JDS na Ign-Studencu, kjer poroča g. dr. Rape iz Ljubljane.

* **Zveza kulturnih društev v Ljubljani** priredi sledeča predavanja: 1.) V soboto, dne 24. t. m. v Zalogu, in sicer v ljudski šoli ob 8. zvečer. Predava g. prof. Dolžan «O potresih» in 2.) V Col. Logatcu tudi ob 8. zvečer. Predava g. profesor dr. Čadež. 3.) V nedeljo, dne 25. t. m. v Mengšu ob ½8. zvečer v gostilni pri Gregorcu. Predava g. Cimerman iz Ljubljane «O davkih». 4.) Istega dne se vrši tudi predavanje g. dr. Urbanca v Trbovljah «O denarstvu».

* **Iz razmejitvenih komisij.** Polkovnik Daskalović je imenovan za namestnika generala Maistra pri razmejitveni komisiji za določitev meje med našo državo in Italijo na črti Kranjska gora - Reka. General Maister ostane kljub upokojitvi še nadalje predsednik te komisije, istotako ostane tudi upokojeni general Milić še nadalje predsednik dalmatinske in reško razmejitvene komisije.

* **Zahteve sodnikov.** Predsednik višjega deželnega sodišča v Ljubljani, g. dr. Janko Babnik, je prispel v Beograd ter je bil sprejet od ministra pravde, kateremu je izročil predloge in zahteve sodnikov glede razvrščenja.

* **Nov narodni poslanec.** V predsedstvu narodne skupščine je predvčerajšnjim položil prisego novi radikalni poslanec prota Upačić, ki bo kot naslednik pokojnega Dobre Mitrovića zastopal banjaluški okraj.

* **Nemci zapuščajo Zomboljo.** Ker se bo mesto Zombolja kmalu evakuiralo ter izročilo Rumuniji, je med tamkajšnjimi Nemci izbruhnila prava panika. Hiše in druga poslopja prodajajo za sleno ceno. Velika opekarna Bon je že začela demontirati stroje ter bo svoje podjetje prenesla v Vinkovce. Tudi tovarna za sladkor se že demontira. Preložili jo bodo v Osijek.

* **Komisija za donavsko plovitbo.** Dne 30. novembra se prične na Dunaju deveta sesija mednarodne komisije za donavsko plovitbo. Našo državo bo v tej komisiji zastopal pomorski kapitan Wilfan, ki je bil te dni poklican v Beograd, da prejme instrukcije za to konferenco.

* **Veliki rabin za Jugoslavijo.** Kakor javljajo iz Beograda, je Izak Alkalaj imenovan za velikega rabina za celo Jugoslavijo. Istodobno s tem imenovanjem je bilo urejeno tudi vprašanje židovske konfesije v naši državi. V Beogradu se ustanovi židovski seminar.

* **Nova bolnica za umobolne.** V Topolnici pri Nišu so pričeli letos z gradnjo nove bolnice za umobolne osebe. Bolnica, ki bo zgrajena po paviljonskem sistemu, bo urejena tako, da bo odgovarjala vsem modernim zahtevam. En paviljon je že dograjen. Z gradnjo se bo prihodnje leto nadaljevalo.

* **Slava 45. pešpolka v Mariboru.** Včeraj, 21. novembra, na zgodovinski dan Maribora, ob petletnici osvoboditve našega mesta po generalu Maistru in vrlem 45. pešpolku, je slavil ta polk lepo uspelo svojo slavo. Ceremonijo sečenja kolača je izvršil prota Trbojević ob navzočnosti komandanta mesta, oficirskega zbora in celokupnega 45. pešpolka. Zastopani so bili vsi državni in civilni uradi, šole, industrija in trgovina, razne kulturne in dobrodelne korporacije, zastopniki političnih oblastev itd. Prijeten vtis je napravila navzočnost knezoškofa dr. Karlina. Navzoči so bili mestni župan Grčar, sokolski župni starosta dr. Pivko, zastopnik sokolskega društva v Mariboru načelnik Naglič, deputacija požarne brambe v kroju itd. Po cerkvenem obredu je komandant polka polkovnik Dimitrije Spasić v vznešenih besedah predočil zgodovinski pomen slavja, se spominjal junakov tega polka, bodril k bratski slogi jugoslovenskega naroda ter se spominjal trenutka, ki nas bo poklical, da osvobodimo še neosvobojene brate. Govor je napravil globok vtis. Pri zakusku v ozališani dvorani je komandant prečital brzojavko kralju Aleksandru. Bilo je izročeno nekoliko govorov. Za mestno občino je župan Grčar tolmačil to lepo slavje, katero naj bo simbol miru, ki ga čuva naša hrabra vojska. Pozornost so vzbudila izvajanja klerikalnega poslanca Žebota, ki je v popolnem nasprotstvu z grdimi klerikalnimi napadi na armado slavil našo vojsko kot ščit naše meje . . . Popoldne se je vršilo v prostorih vojašnice splošno vojniško veselje, katerega se je udeležilo tudi število civilno občinstvo.

* **Domača tiskarna poštnih znamk.** Iz Beograda se brzojavno poroča, da se bo državno podjetje, v katerem se tiskajo kolki, že prihodnje leto razširilo tako, da bo moglo izdelovati tudi poštne znamke in bankovce. V to svrho potrebne priprave so že v teku.

* **Brezžična telegrafija v službi države.** V palači ministrstva za pošto in brzojav v Beogradu je bila predvčerajšnjim izročena prometu novoustanovljena radio-postaja, ki je namenjena izključno službi države.

* **Tečaj za srbohrvaščino v Benetkah.** Na beneški visoki šoli za trgovsko vedo je bil z letošnjim letom začasno otvorjen tečaj za srbohrvaščino. Tečaj je poverjen slovenskemu rojaku prof. Alojziju Resu.

* **Slovenski tečaj v Vidmu.** Kakor doznava «Edinost», so v teku priprave za otvoritev slovenskega tečaja v Vidmu. Pouk se prične prihodnji teden v prostorih videmskega «Instituto tecnico» na Garibaldijevem trgu. Zavodu je priključen tudi «Liceo scientifico», ki bi s svojimi štirimi razredi odgovarjal prejšnji višji realki, oziroma realni gimnaziji in je edini zavod, ki pripravlja srednješolce za študij medicine, tehnike in realnih znanosti. V Gorici pa takega zavoda nimajo.

* **Imenovanja v carinski službi.** Za carinike so imenovani: pri carinarnici v Ljubljani trgovski akademik Vinko Brolih in pomorski akademik Niko Butoraj; za Maribor absolvirani pravnik Drago Cvetojević in carinski pripravnik Aleksander Čižmek; za Jesenice Peter Agnjanović; za Mursko Soboto Simon Piskar; za Tržič pripravnik Fran Mohorič ter za Zagreb Adolf Ponikvar.

* **Izročitev meščanskih diplom v Ljubljani.** Začetkom jutrišnje seje ljubljanskega občinskega sveta bo izročil župan dr. Perič meščanska pisma novima ljubljanskima meščanoma, ravnatelju Janku Jegliču in posestniku Ivanu Žitniku.

* **Himen.** Poročil se je g. Rajko Pavlin, uradnik Ljubljanske kreditne banke v Ljubljani z gdč Milico Krašovic iz Šent Jurja ob Taboru. Bilo srečno!

* **Smrtna kosa.** V Gomilskem v Savinjski dolini je v torek umrl po daljši bolezni g. Martin Orožim, ugledni posestnik in večletni župan gomilske občine. Čeprav je bil pristaš nasprotne stranke, so ga častili vsled njegove stvarnosti in zmernosti tudi naprednjaki. Kar so nehali poslovati okrajni odbori, je bil gerent okrajnega zastopa vranskega. Bodi mu blag spomin! — V ljubljanskem uršulinskem samostanu je umrla bivša prednica M. Luitgarda Rihar iz znane polhograjske rodbine. Bila je že pred tridesetimi leti izprašana meščanska učiteljica. Vodila je več let uršulinsko gospodinjsko šolo ter je spisala knjigo «Vrla gospodinja». Pogreb pokojnice se je vršil včeraj popoldne. N. v m. p.!

* **Taksa za izpiske iz matic.** Krstni, poročni in mrtvaški listi kot izpiski iz matic se morajo odslej kolekovati z 10 Din. Doslej je znašala ta kolekovina samo 2 Din.

* **Železničarska pragmatika.** Zakon o državnem prometnem osebju ali železničarska pragmatika bo priobčen v celoti v 107. kosu «Uradnega lista», ki izide v soboto, dne 24. novembra. Posamezni izvodi se bodo dobivali, dokler zaloga ne pojde, po 2 Din 50 p, na kar se opozarjajo interesenti.

* **Izstop iz državljanske zveze Jugoslavije.** Izstop iz državljanske zveze naše države je dovoljen: kapetanu v p. Antonu Klincu, sedaj v Chruding, pristojnemu v občino Grušovje pri Konjicah, zaradi sprejema češkoslovaškega državljanstva: kolarju Ivanu Krivcu, sedaj v Liesingu, pristojnemu v občino št. Peter, zaradi sprejema avstrijskega državljanstva ter zasebnemu uradniku Josipu Majdiču, pristojnemu v Trbovlje, zaradi sprejema državljanstva republike Paragusy v južni Ameriki.

* **Preselitev državne podkovske šole na Selo.** Ker je Kmetijska družba odpovedala oddelku za kmetijstvo na svojem dvorcu na Poljanski cesti vse prostore, v katerih je bila nastanjena državna podkovska šola in se mora le-ta vsled tega in da se zmanjšajo izdatki za ta zavod, preseliti v lastno poslopje državne žrebčarne na Selu, prekine se na državni podkovski šoli, Poljanska cesta do nadaljnjega vse obratovanje. Zopetna otvoritev podkovske šole in podkovskega obrata se bo svoječasno zopet obznanila.

* **Nove taksne znamke.** Zaradi novega zakona o taksah dobimo v kratkem tudi nove taksne znamke v vrednosti po 0.10, 0.20, 0.50, 1.—, 2.—, 3.—, 5.—, 10.—, 50.—, 100.—, 250.—, 500.— in 1000.— Din.

* **Prva carinska konferenca v Celju.** Generalna direkcija carin je izdala vsem glavnim carinarnicam nalog, naj prirejajo v svojem področju carinske konference, na katerih naj se razpravljajo vsa važna gospodarska vprašanja iz carinske stroke. Prva carinska konferenca v Celju se bo vršila 28. t. m. ob 20. zvečer v mali dvorani Narodnega doma, nadaljnje pa se bodo objavile pravočasno. V interesu gospodarskih krogov celjskega carinskega okoliša je, da se udeleže konference v čim večjem številu.

* **Poštni paketi za Srbijo in Makedonijo** se iz Slovenije odpravljajo z ambulanco Ljubljana-Beograd 3. V interesu ljubljanskega občinstva je, da oddaja poštne pakete, ki so namenjeni v Srbijo in Makedonijo, v dopoldanskih ali vsaj v prvih popoldanskih urah, sicer imajo pošiljke za omenjene kraje cel dan zamude. Isto velja za poštne pakete, namenjene v kraje, ki leže v Sremu in Vojvodini.

* **100 milijonov dinarjev** bo veljala stavba katoliške katedrale v Beogradu! To bo ena najimpozantnejših stavb v prestolici in katoličani cele Jugoslavije bodo imeli zopet priliko zbirati denar — za luksus. Priznavamo, da je ta katedrala potrebna in tudi proti temu ne bi imeli ničesar, da bi to bila lepa stavba, ker bo reprezentirala katoličanstvo Jugoslavije, ali 100 milijonov dinarjev za eno katedralo — to je odločno preveč, posebno ako se pomisli, da katoličanov ni ravno veliko v Beogradu.

* **Sta se govori?** Ibis piše v «Politiki»: Med uradniki, ki jih je po razvrstitvi reduciralo ministrstvo socijalne politike, se nahaja tudi uradnik, ki je reduciran, ker je, pravijo, bolan. Zelo verjetno je, da je ta uradnik slabega zdravja, ker je dolgo četoval v odredu vojvode Vuka in je bil večkrat tudi ranjen. Sedaj mu je prišla redukcija kot neke vrste «narodno priznanje». Tudi pri naših invalidih, ki so bil od g. Goršića reducirani, je menda razlog «bolezen».

* **Ljubljanske trgovine ostanejo vsled sklepa gremija trgovcev na narodni praznik, 1. decembra, cel dan zaprte.**

* **Iz tajne seje mariborskega občinskega sveta.** Po javni seji se je vršila v torek še kratka tajna seja mariborskega občinskega sveta, pri kateri se je povišala plača županu za 25 odst., nadalje g. Žunkoviču, uradniku študijske knjižnice, od 3000 na 5000 kron mesečno in njegovi pomočnici, neki Rusinji, na 3000 kron mesečno. Priznala se je tudi nagrada podžupanu za poslovanje v županovi odsotnosti. Ostale zadeve so bile odložene za nadaljevanje seje, ki se bo vršila prihodnji torek. Zanimanje mariborske publike za te seje pa je že tako padlo, da v torkovi javni seji razen novinarjev in magistratnega sluge ni bilo nikogar na galeriji.

* **Železničarski shod v Ljubljani.** Zveza jugosl. železničarjev je priredila včeraj zvečer v veliki dvorani Mestnega doma v Ljubljani društveni shod, na katerem je glavni tajnik centralnega odbora, Rado Janković iz Beograda ostro kritiziral načrt o železničarski pragmatiki in ga v splošnem označil kot skrajno reakcijonarnega. Nato je g. Sovre pojasnjeval podrobno važnejše točke načrta, nakar je bila sprejeta resolucija, ki zahteva upoštevanje železničarskih zahtev pri sestavi pragmatike.

* **V mariborskih delavnicah južne železnice** so te dni odpustili 28 kvalificiranih delavcev inozemcev, ki niso nenadomestljivi v delavnicah. Delavci so ogorčeni, češ, da so hoteli že prej ponovno oditi v Avstrijo, pa jih ravnateljstvo ni hotelo odpustiti (?).

* **Cesta na južni kolodvor v Ljubljani** spada nedvomno med najbolj zanemarjene ceste v Ljubljani. Nahaja se v tako slabem stanju, da se lahko meri z vsako gorsko potjo. Vse prošnje na ravnateljstvo ne zaležejo nič. Visoko ležarino znajo pač pobirati, za cesto pa so nikdo ne zmeni. Občina naj prisili železnico, da bo vzdrževala cesto v redu, kakor se spodobi, da se ne bo po njej živina po nepotrebnem mučila in kvarili vozovi.

* **Novice iz Kranja.** V soboto, 24. t. m., se vrši v gostilniških prostorih Petra Mayerja ob osmih zvečer občni zbor krajevne organizacije JDS., ki se ga udeleži tudi minister n. r. dr. Žerjav. — V nedeljo dopoldne se je poročil g. Ivan Tavčar, okrajni cestni nadzornik v Kranju z gospo Ivanko Keber, roj. Bizjak, trgovko. — Tamburaški zbor «Bratstva» iz Ljubljane je koncertiral v nedeljo zvečer v Nar. Čitalnici v prid Narodnemu domu v Kranju. Obisk je bil povoljen. — Za zadnjo nedeljo določena vinska trgatev na Šmarjetni gori se je vsled slabega vremena preložila na 23. t. m.

* **Ljubljanska vedeževalka.** Vsako večje mesto ima ljudi, ki prodajajo razmim občudovalcem za drag denar svojo modrost — pogled v bodočnost. Tudi Ljubljana ima svojo vedeževalko v osebi Ivane U. v Florjanski ulici št. 10. Hišni upravitelj F. Z. je že dalje časa opazoval, da hodi k Ivanki dnevno redno kakih 10 oseb, ponajveč žensk, tudi iz boljših ljubljanskih krogov, na obisk. Kmalu je zaznal, da se bavi Ivanka z vedeževanjem. Prijavil je zadevo policiji, ki je poklicala «vedeževalko» na odgovor in je karte zaplenila. Ivanka je priznala, da se v istini že več let bavi z vedeževanjem, vendar za prerokovanje ničesar ne računa in sprejme samo to, kar ji stranke prostovoljno darujejo. To je potrdil tudi delavec G. J., s katerim živi obdolženka v konkubinatu. Policija, ki v celi stvari ni čisto na jasnem, je po zaslišanju U. in prič predala zadevo okrajnemu sodišču, ki bo izreklo zadnjo besedo.

* **Nenavaden naravni pojav.** Kakor javljajo zagrebškim listom iz Gorskega kotara, je tamkaj preteklo nedeljo ob pol petih popoldne začelo snežiti, a kmalu nato je začelo tudi bliskati in grmeti kakor v poletnem času. Tak izreden pojav se je nudil v nedeljo zvečer tudi Ljubljančanom: okolo devetih zvečer je parkrat zagrmelo s treskom, kakršen je običajen le ob času poletne vročine.

* **Še ena žrtev klerikalnega obrekovanja.** Iz Škofje Loke nam poročajo: Dne 11. marca se je na nekem shodu v gostilni g. Jurija Gosarja v Stari Loki med drugimi klerikalnimi razgrajači posebno odlikoval Orel Franc Hafner, posestnika sin v Stari Loki št. 62, ki je kandidata SKS. med njegovim govorom nahrulil z besedami: «Avstrijski konfident!» Na izrecni poziv je Hafner svojo obdolžitev ponovil. Nastala je rabuka in shod se je razbil. G. Ažman je vložil proti Hafnerju tožbo radi žaljenja časti. Hafner se je zagovarjal, da sploh ni on očital Ažmanu konfidentstva, ampak nekdo drugi. Kljub temu pa je nastopil za svojo obdolžitev dokaz resnice, vsled česar je bila prva razprava preložena. Zasliševale so se priče in rekvirirali razni spisi, toda to vse mu ni pomagalo. Pri razpravi v ponedeljek je dobil za svojo obdolžitev zasluženo kazen teden dni zapora. Plačati bo moral tudi vse stroške kazenskega postopanja. Zaslužene kazni pa nista prejela lista «Slovenec» in «Domoljub», ker jih varuje imuniteta poslancev SLS.-stranke.

* **Obravnava proti Paskijeviću in Thierryju.** Prihodnji ponedeljek se prične v Zagrebu sodna obravnava proti Paskijeviću in Thierryju. Za senzacijonalno obravnavo se je oglasilo baje nad 15.000 oseb, ki žele dobiti vstopnice, vendar bo število vstopnic zelo omejeno. Za novinarje so rezervirane tri lože. Zagovorniki obtožencev so zahtevali, naj se obravnava, ki bo trajala približno štirinajst dni, vrši tajno. Sodni dvor o tej zahtevi še ni sklepal.

* **Obstreljen na svatbeni slavnosti.** V Št. Janžu na Dravskem polju je posestnikov sin J. Toličič ob priliki poroke svoje sestre streljal z revolverjem ter se pri tem nevarno obstrelil. Prepeljali so ga v bolnico.

* **Od vojakov je pobegnil podnarednik** Rudolf Kukenberg, prideljen 11. četi 39. pešpolka v Carovem selu, doma iz Braslovč.

* **Hud očim.** Dekle Gabrijela Leskovšek iz Društvene ulice v Ljubljani, je prinesla dne 19. t. m. čevljarju Antonu Janžeku v Zeleni jami par čevljev v popravilo. Oba sta pred odhodom še malo pokramljala pred hišo. V tem trenutku pa je prišel mimo dekličin očim, zidar D. K., ki je fanta s pestmi močno poškodoval na glavi in rokah. Janžek je napad prijavil policiji in se bo cela zadeva obravnavala naprej pred sodiščem.

* **Razne tatvine.** V noči na 14. t. m. je bil ukraden iz shrambe grajščakinje Ane Auffahrt v Ponikvi gonilni jermen, vreden 750 Din. — Služkinji Pavli Škulj je bilo dne 16. t. m. ukradeno na Vodnikovem trgu v Ljubljani 1000 Din v bankovcih po 100 Din. — Iz pisarne češkoslovaškega konzulata v Ljubljani je zginil od 17. do 19. t. m. pisalni stroj znamke «Torpedo«, št. 29.472, vreden 6250 Din.

* **Neznan slepar.** Pred nekaj dnevi se je predstavil gostilničarju Josipu Straku na Viču elegantno opravljen nepoznanec. Izjavil je, da je detektiv in je tudi temu poklicu energično nastopil. Zahteval je od gostilničarja za uslugo, da ga radi nekega gostilničarskega prestopka ne naznani, 100 Din nagrade. Gostilničar pa je njegovo ponudbo odklonil, nakar je neznanec, ko mu je preje še zagrozil, «da bo to že drugje čutil» izginil.

* **Vlom.** Pri posestniku Jožefu Florjančiču v Zg. Ponikvah je pred par dnevi vlomil neki Ivan Andrejčič, ki se izdaja ljudem za trgovca z volmi, doma iz Šent Ruperta pri Krškem in mu odnesel 1300 dinarjev gotovine.

* **Danes koncert v restavraciji in kavarni «Tratnik».** Prvovrstna salonska kapela. Začetek ob 8.30, konec ob 12.30. Vstop prost. Cene običajne. 1762

Vreme

Dunajsko vremensko poročilo 21. t. m.: V Avstriji je bilo zjutraj jasno in mrzlo. V višinah je bila jutranja temperatura — 10 stopinj, na Dunaju — 3 stopinje. Podnevi je bilo večinoma jasno, le na Dunaju oblačno. Temperatura se je dvignila le nekaj nad ničlo. Napoved za 22 t. m.: Vreme stalno, zjutraj slana, po dnevi mraz. Megla.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Naročnik «Jutra» v Bohinju. Vsi dopisi brez podpisa gredo v koš.

Dopisi

LOGATEC. Narodna društva obeh logaških občin so priredila v soboto dne 17. novembra ob 8. uri zvečer v Sokolskem domu v Dol. Logatcu rapalski večer. Predaval je pri polpraznl dvorani predsednik tuk. podružnice Jugosl. Matice notar Tavzes o rapalski pogodbi zelo nazorno in temeljito. Po predavanju se je nabralo 100 Din za Jugosl. Matico. Pogrešali smo marsikoga, ki bi bil razžaljen, če bi se mu reklo, da ni naroden.

ZAGORJE OB SAVI. Naša občina tapi še vedno na hišah dvojezične napise Zagorje-Sagor. O spakedranki že davno ne bi smelo biti več ne duha ne sluha. Malo več pozornosti in manj malomarnosti, pa se stvar lahko takoj uredi. Za Zagorje je to v resnici neodpustna škandal.

TRBOVLJE. Revizor pokraj. uprave g. Kristan revidira tu že 6 dni občinsko gospodarstvo. Seveda da veliko dela, ako je treba pregledati občinske račune od leta 1918., to je vse gospodarstvo raznih gerentov po prevratu.

VOJNIK. Občinski odbor je ukinil sredi leta prepotrebni otroški vrtec, dasi so se zavzeli starši, kriti vse stroške. Obiskovalo ga je nad 30 otrok. Nemci so vzdrževali otroški vrtec, ker so upoštevali njega socialno in narodno korist. V zadnji odborovi seji se je tudi soglasno odklonil prispevek za vzdrževanje lansko leto otvorjene meščanske šole z razlogom, da je le 18 otrok v I. razredu. Na ljudski šoli se poučuje v dveh razredih popoldne, ker ni zadostno število učnih sob in občina ne pripravi svoje hiše za šolo, kakor se je zavezala. Na občini vladajo razmere, da bi bilo le želeti skorajšnjih novih volitev.

SOŠTANJ. Dne 18. novembra je bil v Šoštanju v gostilni M. Cerovška družabni večer podružnice Jugoslovenske Matice in družbe sv. Cirila in Metoda. Zbrane člane in članice in druge je pozdravil predsednik obeh podružnic notar Matija Marinček. V svojem govoru je omenil, da smo izgubili koroški plebiscit in Primorje tudi po svoji slabosti. Zato pa se moramo krepiti, da popravimo škodo, ki smo jo utrpeli. Obljubo neodrešenim bratom, da jih ne pozabimo in da jih kmalu pripeljemo v naročje Jugoslavije, moramo izpolniti čim prej. Zato pa podpirajmo Jugosl. Matico in družbo sv. Cirila in Metoda, ki sta duševna vez, ki nas veže z brati tam preko mej. Za obe podružnici je bilo nabranih 320 Din. Tudi za Sokolski dom v Šoštanju se je skupilo okrog 500 Din.

CERŠAK. Mariborska «Straža» se je dne 14. novembra spravila nad «Unijo» in napada obenem g. Spindlerja, ki ga v Ceršaku sploh ni bilo. Svetujemo «Straži» in poslancu Žebotu, naj si zaradi nas nikar ne belita glav, ker sta za nas že mrtva. Mi in sploh vse delavstvo smo uvideli, da smo na pravem potu in zato Žebotovih in «Stražinih» fraz ne potrebujemo več. Kaj pa so dosegli železničarji, ki so svoječasno verjeli klerikalnim obljubam. Jezijo se, da so šli na limanice. Isto je z delavci v tovarni opeke v Lajteršperku. Žebot je pripovedoval, da se je pogajal z ravnateljem glede boljših plač, ko pa so delavci hoteli doseči svoje zahteve, pa se jih je zavrnilo, naj gredo drugam, če jim ni po volji. Tovariši in tovarišice! Ne verujte klerikalnim obljubam. Delavci, organizirajte se v «Uniji», kmetje pa v krajevni organizaciji demokratske stranke. —

Domače borze

21. novembra:

ZAGREB. Na tržišču z efekti vlada nadalje slaba tendenca pod vplivom dunajske borze. Večina papirjev je slaba in le posamezni so nekoliko narasli. — Na tržišču z devizami je bila spočetka tendenca prilično čvrsta, a je pozneje popustila zaradi izdatnejše intervencije Narodne banke, ki je pokrila potrebo po devizah. Zaradi oslabljenja tečajev se je pojavilo tudi privatno blago in so tečaji do konca borze slabeli. Notirale so devize: Dunaj 0.12575 do 0.12675, Budimpešta 0.465 — 0.475, Italija 383 — 385, London 384 — 388.5, Pariz 475 — 480, Praga 258 — 261.5, Newyork 88 — 89, Švica 1550 — 1557.5; valute: dolarji 86.25 — 87, lire 379 do 381; efekti: Eskomptna 160—162, Jugoslavenska 148 — 149, Prašteđiona 975 — 990, Ljubljanska kreditna 205 do 206, Slavenska 107 — 110, Srpska 139 do 140, Eksploatacija 210 — 215, Goranin 145 — 160, Narodna šumska 138 do 142.5, Gutmann 1620 — 1625, Slavonija 210 — 212, Union 1000 — 1075, Trbovlje 830.

Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani
Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra».
Odgovorni urednik Fr. Brozovič.

Razmnoževalne aparate
Schapirogr. role
THE REX CO., LJUBLJANA.

SVARILO.

Letošnje leto so se razširile o meni zame sramotoče, a popolnoma neresnične obdolžitve. Osebe, ki je to obdolžitev o meni razširjala, je bila radi tega na moje obtožbo že pri sodišču obsojena.

Opozarjam in svarim, da bom v ponovitvi slučaju vsakega razširjevalca teh sramotnih in neresničnih obdolžitev sodnijsko prijel. Franc Jarc.

Nestor:

Iz stare Ljubljane

Ljubljana leta 1802.

(Dalje.)

Nasproti Kerrerjeve stoječa hiša Ivana pl. Desselbrunnerja, lastnika suknarne na Selu pod Ljubljano, je bila na to stran zadnja v šentjakobski župi. Njegov sosed trgovec Josip Wurschbauer je že spadal pod šenklavški zvon. *Trg* med Čevljarskim mostom, Špitalsko ulico in rotovžem tja do škofije so obkrožale trgovske tvrdke: Jager, Frörenteich, Kuck, Hartl, Alton, Ksaver Domian, Piller, Mulle, Alborgetti, steklar Fran Zeschko, lekarni Raabova in Frana Glorie, tiskarna in knjigarna Andreja Gasslerja. Imenoval se je skratka: Trg.

V mestni hiši tik rotovža (proti stolnici) je stanoval župan Josip Kokell (1798 do 1811 in zopet 1814). V začetku 19. stoletja je rotovž (sezidan v letih 1717. in 1718.) bridko pogrešal starega sijaja, ko so se v njegovi dvorani zbirali k sejam dvanajsteri škrlatniki in je stal temu notranjemu svetu na strani zunanji svet (24 meščanov) in je oba nadzirala občina. Staro mestno upravo je odpihnil leta 1785. vladni ukaz. Leta 1802. so načelovali Ljubljani župan in štirje magistratni svetniki — dva izmed njih sta bila doktorja prava. Število magistratnih uradnikov je bilo majhno: mestni blagajnik, kontrolor, tajnik, njegov namestnik, registrator in ekspeditor v eni osebi, njegov pristav, mestni nastanjevalec, trije pisarji, dve slugi in dva uradna sla (Inst. Schem. 1802, 76 do 78).

Nasproti Robbovemu vodnjaku (postavljenemu leta 1752.) je sprejemala v svoje prostore najodličnejše goste in potnike tedanja prva ljubljanska gostilna «Pri divjem možu» (pri Bidelmonu*) — opisal jo je Fran Govekar v «Svitanju»), last dedičev Ferdinanda Aubecka. V Stolni ulici (Instanz Schematismus 1802, 208 — sedaj Pred šofijo) so se vrstile, kakor še danes, korarske hiše z nekaterimi zasebnimi do *Studentovske uličice na stezi na Grad.* To ime so zdeli tej uličici, ko so se bližu nje odprle šole; prej se je zvala Frančiškanska ulica. Sedanji Fabianovi hiši (218) je bil posestnik Fr. Poflak, sirotinski oče v porodilnici. Številk *219 in 220 ni bilo; na tem, sedaj prostem trgu so stala prej Poljanska mestna vrata, frančiškanska cerkev in hodnik.* Mogočna, trdnjavi podobna, iz rezanega kamna zgrajena, z dvema mostičema opremljena Poljanska ali Frančiškanska (tudi Klošterska) vrata, ki so zapirala pogled na Poljane, so porušili leta 1789. (Hoff, ibidem, 96). S *Šolskega* (sedaj Vodnikovega) *trga* se je umaknila leta 1786. s hodnikom vred cerkev Marije v nebo vzete in prejšnji frančiškanski samostan se je prelevil v stanovsko šolsko poslopje. Semkaj je hodil poučevat Vodnik v gimnazijo, kateri je bil predstojnik Florijan Thanhauser. Med gimnazijskimi učitelji stoji v šematizmu leta 1802. na prvem mestu: G. Valentin Marcelijan Vodnig, mašnik in javni redni učitelj poetike, stanuje na Trgu 195 (v hiši pekovskega mojstra Martina Prusnika). Poleg gimnazije so se vgnezdile v nekdanji frančiškanski samostan: licej, modroslovna šola, normalka, knjižnica. Leta 1895. je zadal potres smrtni udarec temu dolgoletnemu hramu Modric in sredi svečana 1903. je izginila zadnja njegova sled.

Ob šolskem poslopju je stala leta 1802. neka korarska hiša in blizu nje skladišče trgovca Ksaverja Domiana. *Številke 225, kjer je bilo prej beneficijatišče, ni več.* Sedanje šenklavško župnišče je bilo sezidano šele leta 1824. (Costa, Reiseerinnerungen, 22.) Za stolno cerkvijo (1701 do 1706), tedaj še brez kupole, se je dvigal Karolinski alumnat, ki je rabil ondaj za duhovnico. Nadškofijo ali *Knežji dvor* — tedaj je vladikoval prvi ljubljanski nadškof baron Mihael Brigido (1788 do 1800) — so oblegale od vodi stoječe tržne lope. Tam je prodajala Marija Cerarica starino. Ob Ljubljanici proti Špitalskemu mostu je dulitela dolga vrsta starih mesnic, kjer niso samo prodajali mesa, nego tudi klali živino (Vrhovec, Mešč. špital, Letopis Matice slovenske, 1898, 88); njim nasproti se je raztezal meščanski špital s porodilnico. Bližnja *Lingerjeva ulica* je štela tri hišne številke. Od knezoškofije na trgu proti vodnjaku so hiševali: baron Volbenk Kodelli, knjigar Ivan Jurij Licht, uradnik pl. Steinhofen in trgovec Lenart Vogou.

Stopimo v *Špitalsko* (sedaj Stritarjevo) *ulico!* Ko bi prednamci iz leta 1802. vstali, bi je ne spoznali več, tako se je razširila in odičila po potresu. Med ondotnimi hišnimi posestniki naletimo na lekarnarja Karola Schimerja (morda Žimarja), kirurga Ivana Baldaufa, dva peka (eden njiju se je pisal za Matijo Permeta in je s pekarijo vred špogal gostino; Permetova hiša, po potresu podrta, je znamenita, ker je v njej stanoval Primož Trubar, pozneje je bila v njej znana gostilna, kjer je okoli leta 1880. zbiral Levstik krog sebe slovenske pisatelje in jih poučeval), dva trgovca, in sicer Ivana Dežmana (prednika Mihaela Dežmana, ki je napravil nad svojo prodajalno slovenski napis: Bog blagoslovi naše delo!) in Blaža del Rossi ter že omenjeni meščanski špital, h kateremu je spadala starodavna cerkvica sv. Elizabete, kjer je pridigoval nekdaj začetnik slovenskega slovstva Primož Trubar in je v njej krog leta 1802. maševal oče slovenskega pesništva Valentin Vodnik. To znamenito svetišče so odpravili okrog leta 1830. Med špitalom in Dežmanovo hišo *so stala na tem sedaj prostem prostoru Špitalska vrata s stanovanjem sodnega sluge.* Dve nadstropji visoko poslopje je imelo velikanska mestna vrata, ki so se na široko odpirala. Še pred 50 leti so se spotikali Ljubljančani nad njihovo širokostjo, rabeč primero, kadar se je komu zazdehalo: Zijaš, kakor Špitalska vrata. Propadajoče poslopje z mestnimi vrati so porušili leta 1786. (Hoff, ibidem 93). Ko so 90 let pozneje po potresu razdevali Sossovo (nekdaj Dežmanovo) hišo, so izkopali tamkaj debele težke kamenite plošče, ki so jih dvignili z železnimi zagozdami iz tal. To so bili zadnji ostanki Špitalskih vrat.

Spomin na obzidje, ki je oklepalo Ljubljano skoro 400 let in bilo opremljeno na važnih točkah s stolpi, se je med Ljubljančani najdalje ohranil v krajevnem imenu *Za zidom* (sedaj Cankarjevo nabrežje), kjer se je nahajalo leta 1802. več hiš in poslopij, ovirajočih dostop do Čevljarskega mostu. Ulico Za zidom so spajale s Trgom tri ulice, in sicer *Mala uličica* (sedaj Ribja ulica; v njenem zatišju je tičala vinarna Jakoba Dežmana, sedaj pri Zlati ribi, kjer stoji nad vrati letnica 1528 z imenom nekdanjega posestnika Wolfganga Boscha in njegovim grbom), *Ključarška* in *Krojaška ulica.* V seznamu 1833. se navaja tu tudi *Schlupfgassel* — del Krojaške ulice — z edinim hišnim posestnikom Viljemom Henrikom Hornom (sedaj Fr. Kollman). Ta prehod čez dvorišče menda ni imel slovenskega imena.

Zanimivost stare Ljubljane sta tvorila Čevljarski in Špitalski (sedaj Frančiškanski) most. Oba sta bila lesena in ob straneh zaslonjena s prodajalnicami. Na *Špitalskem mostu* je stalo na desni (iz mesta grede) 10 prodajalnic, na levi 9. Trgovec Iv. Krstnik Primic, oče Prešernove Julije ki je bival v svoji hiši v Kapucinski ulici št. 50 (sedaj Wolfova ulica 6), je imel na vsaki strani po eno; v ostalih so prodajali: 4 kramarji, 4 čevljarski mojstri, 3 vrvarji, 2 milarja, 1 sedlar, 1 branjevec in 1 prodajalec soli in žganja; ena prodajalna je bila last nekega poštnega oficijala. Sredi levih prodajalnic se je dvigal v prejšnji dobi križ, ki so ga premestili pred vrata frančiškanskega samostana. Njemu so sledile prodajalne, ki jih je mestni magistrat pred otvoritvijo sedanjega Frančiškanskega mostu (1842) prestavil v Slonovo (sedaj Prešernovo) ulico.

Nekaj več prodajalnic je oblegalo leta 1802. *Čevljarski most;* na desni izpod Tranče jih je bilo 13, na levi 12; trinajsta je stala poleg mosta. Med tamošnjimi mostičarji sta prvačili dve prodajalnici manufakturne tvrdke: dedičev Ivana Mihaela Kucka, ki je bil leta 1767. ljubljanski župan (Izv. Muz. dr. 1905, 175) in je umrl leta 1768. (Radics, Alte Häuser III, 54), in Mihaela Christla; sicer je prodajalo na Čevljarskem mostu največ čevljarjev, namreč 5 (odkoder ime mostu), po 3 jermenarji in vrvarji, 1 kramar, lastnik treh prodajalen, 1 strugar (dve prodajalni), en lončar, 1 sedlar, 1 milar; pri dveh lastnikih prodajalnic ni označena v seznamu obrt. Poleg mostu je prodajala glavnikarica. Od vsake prodajalne na mostovih je bilo treba plačati davka na leto 1 gld. 23 kr., in sicer kontribucije 1 gld. 8 kr., vojaške stanarine 1 kr. 1 vinar, zemljiški gosposki 13 kr. 3 vin. Polovico manj je plačevala glavnikarica poleg Čevljarskega mostu. Vsi mostičarji so bili oproščeni prepisnine (laudemium) (Ročni urbar T. I. v mestnem arhivu). Na Čevljarskem mostu je stal kip Ecce homo, leta 1844. premeščen v cerkev sv. Florijana (Costa, Reiseerinnerungen, 17). Prodajalnice na obeh mostovih so imele svoje številke.

Neznatnemu (sedaj Jurčičevemu) trgu ob Čevljarskem mostu na levi strani Ljubljanice seznam 1802 ne ve imena. V seznamu 1828 se zove: Kundschaftsplatz, Slovensko ime Obrtnijski trg, ki ga navaja seznam 1877, menda nikdar ni rabilo ljudstvu. Pravkar imenovanega leta ga je krstil tedanji nemški občinski svet za Prešernov trg. Kakor dandanašnji je bila že pred 121 leti na tem trgu lekarna; v njej je prodajal zdravila Josip Philipp. Zdravnik je bil tudi blizu; dr. Bernard Kogel je stanoval v svoji hiši v *Judovski ulici* št. 296. Konec *Judovske steze,* odrastka Judovske ulice, je obrtoval klepar Josip Riebler v okroglem stolpu, ki so ga pozneje leta 1824. porušili (Ročni urbar T. I. v mest. arhivu). V teh najožjih ulicah ljubljanskih so kopičili zaklade na račun plemičev in meščanov Židje do leta 1515., ki so bili izgnani iz Ljubljane. Tu so imeli svojo sinagogo, kjer je na Židovski stezi sedaj hš. št. 4 (Costa, ib. 26).

(Dalje prihodnjič).

* Do predkratkim so Ljubljančanom v njihovi tolikrat opevani «Sprahi» rabila za gostilnice skoro izključno nemška imena: Bidelmon, Reselbirt, pri Veisenvolfu, pri Lieloutu itd.

V usnjarni Karol Poliak, Kranj se proda:

RIDER ENCILINDRSKI KONDENZACIJSKI PARNI STROJ OD 55 HP, še popolnoma novo ohranjen S PARNIM KOTLOM, katerega gorilna ploskva (Heizfläche) meri 26 m² IN IMA 8½ ATMOSFER PRITISKA.
Ogleda se ta stroj lahko v tovarni v Kranju, kjer se izve tudi za prodajno ceno. 6018

Pozor za novo ustanovljene industrije!

Ugodna cena za nakup sledečih parnih strojev in kotlov:
2 parna stroja po 100 konjskih moči, znamke „Hock“,
3 parni kotli, znamke „Hock“ in „Tischbein“, 2 po 45 m², 1 po 90 m² kurilne ploskve (Heizfläche).
Vsi stroji in kotli so v obratu in v najboljšem stanju in se prodajo le zaradi vpeljave celokupnega obrata na električni pogon.
Gornji predmeti se lahko ogledajo **do 15. decembra t. l. v**
Tovarni cementa
Zidani most. — Cene po sporazumu! 5904

Prometni zavod za premog
d. d.
v Ljubljani
prodaja 115
premog
iz slovenskih premogovnikov
vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo
inozemski premog in koks
vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češkoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.
Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG, D. D., V LJUBLJANI, Miklošičeva cesta št. 15/II.

Naročajte, čitajte in razširjajte dnevnik „JUTRO“!

Leseno pohištvo
Železno pohištvo
Pisarniško pohištvo
Tapetarsko pohištvo
Posteljnina
Prostirače 948
Zavese
Pohištveno blago
Posteljno perje
čudovito poceni
KAREL PREIS
veletrgovina pohištva in prostirač
MARIBOR
Gosposka ulica št. 20, Pirhanova hiša
Prost ogled!
Ni sile kaj kupiti!
Ceniki zastonj!

URADNIKA
zmožnega češkega in slovenskega jezika z nekolikoletno bančno prakso na likvidaturi in pri deviznih poslih 6026
sprejme Češka industrijalna in gospodarska banka, podružnica v Ljubljani.
Lastnoročne ponudbe s curriculum vitae, navedbo zahtev in referenc **na ravnateljstvo zavoda.**

Jedilnice in **spalnice,** kompletne, dalje **kuhinjske oprave, klub-garniture** in **opremo pisarn** od preproste do najfinejše vrste, si pred **nakupom** oglejte pri tvrdki 5859
ERMAN & ARHAR
Št. Vid 4 nad Ljubljano.
Zahtevajte cenik!

Gradbeno podjetje Ing. Dukić i drug
Ljubljana
Bohoričeva ulica 24. 40

POZOR!
Galoše se popravljajo
Parna vulkanizacija gumija 6022
P. ŠKAFAR, Ljubljana
Rimska cesta št. 11

Gostilno na račun
vzamem takoj na prometnem kraju na Štajerskem, po možnosti blizu trga ali mesta. Za pojasnila se je obrniti na: **Tajništvo jugoslovanske strokovne zveze v Celju, hotel Beli vol, vrata 10.**

Specijalna izdelovalnica
klubskih in salonskih garnitur, pisarniških fotelov, zimnic in afrik modrocev v zalogi in po naročilu.
Stalna zaloga
zime in afrika na drobno in debelo po
konkurenčnih cenah!
R. Sever
Ljubljana 5861
Gosposvetska cesta 6
Zahtevajte prospekte!

Slavenska banka d. d., Zagreb
Podružnica: Ljubljana

Delniška glavnica Din 50,000.000'— in rezerve preko Din 12,500.000'—

Podružnice:
Beograd, Bjelovar, Brod n./S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Novi Sad, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šibenik, Šabec, Vršac, Wien.

Ekspoziture:
Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka, Jesenice.

Agenciji:
Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

Afilijaciji:
Slovenska banka, Ljubljana; Jugoslavenska industrijska banka d. d., Split.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje. 40